

Routekaart

naar goede huisvesting voor
EU-arbeidsmigranten

2019

Colofon

Samenstelling en redactie

Expertisecentrum Flexwonen

Vormgeving

Vindustries

Coverfoto

MHP Venray, KAFRA Housing

Contactgegevens

Expertisecentrum Flexwonen

www.flexwonen.nl

info@flexwonen.nl

Deze productie is mede mogelijk gemaakt door

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Axell Employment

HOBII

KAFRA Housing

Marquette Detachering

OTTO Work Force

StaySolutions

Inhoudsopgave

Deel 1 – de bestemming	5
Beleidsmatige overwegingen bij het thema huisvesting arbeidsmigranten	
1. Waarom een nieuwe routekaart?	6
2. Facts en figures over arbeidsmigratie.	6
3. Verblijfsperspectief en huisvesting	8
4. Facts en figures over huisvesting van arbeidsmigranten	9
5. Naar een slimme strategie om druk op de woningmarkt te verminderen	11
6. Voorbeelden van huisvesting.	12
Deel 2 – de route	15
5 sporen behandelen de thema's die bij huisvesting en inburgering van arbeidsmigranten van belang zijn. Met praktische tips, voorbeelden en verwijzingen naar meer informatie	
Spoor 1 Voldoende ruimte voor de huisvesting van arbeidsmigranten	17
Spoor 2 Handhaven op woon- of verblijfssituaties die niet aan de voorschriften voldoen.	31
Spoor 3 Inschrijven van arbeidsmigranten in de BRP	35
Spoor 4 Organiseren van heldere en (pro)actieve communicatie.	39
Spoor 5 Stimuleren van taal en participatie	43

Leeswijzer

Deel 1 bevat vooral veel beleidsmatige informatie en overwegingen die bedoeld zijn om bestuurders en beleidsmakers op weg te helpen de juiste keuzes bij dit vraagstuk te maken en lijnen uit te zetten.

In deel 2 gaan we dieper op de materie in, zowel van de huisvesting zelf, als van een aantal flankerende terreinen die er direct mee verbonden zijn: handhaving, registratie, communicatie en inburgering. Dat zijn de vijf sporen. Met name voor dit deel raden wij u aan gebruik te maken van de digitale versie van deze routekaart. U krijgt dan via links toegang tot een grote hoeveelheid informatie die bij vrijwel alle uitvoeringsvraagstukken van nut kan zijn.

[De digitale versie van de routekaart is \(gratis\) te downloaden](#)

OPROEP

Wij roepen gemeenten, huisvesters en andere belanghebbenden op hun goede ervaringen met hun beleid voor huisvesting arbeidsmigranten met ons te delen. U kunt uw vragen en ervaringen mailen naar info@flexwonen.nl

Routekaart naar
goede huisvesting voor
EU-arbeidsmigranten

Deel 1

de bestemming

1. Waarom deze routekaart?

Het huisvestingstekort voor arbeidsmigranten is opgelopen tot meer dan 100.000 plaatsen¹. Steeds vaker luiden werkgevers de noodklok. Het huisvestingstekort wordt door velen inmiddels gezien als rem op de economische groei.² Maar het leidt ook tot andere problemen als slechte woonomstandigheden voor de arbeidsmigranten zelf en overlast in woonwijken.

Gemeenten hebben de sleutel in handen om oplossingen voor dit vraagstuk te vinden. Niet om die zelf te realiseren, maar wel om er ruimte voor te geven. Veel werkgevers willen hun verantwoordelijkheid nemen. Het businessmodel voor de huisvesting is voldoende ontwikkeld. Er is voldoende investeringscapaciteit beschikbaar. Locaties en draagvlak vormen over het algemeen de bottleneck in dit complexe dossier.

Toch is er een kentering zichtbaar. Steeds meer bestuurders zien dat de arbeidsmarkt zo overspannen raakt, dat inzet van arbeidsmigranten nodig is om de bedrijven te laten draaien en daarmee lokale werkgelegenheid veilig te stellen. Het wordt ook steeds duidelijker dat de arbeidsmigranten noodgedwongen concurreren op de toch al krappe woningmarkt. Niets doen lost dat niet op. Integendeel.

Om gemeenten te helpen bij het vinden van oplossingen heeft het Expertisecentrum Flexwonen deze vernieuwde 'Routekaart naar goede huisvesting voor arbeidsmigranten' uitgebracht. Deze biedt praktische handvatten, suggesties en voorbeelden om lokaal aan de slag te gaan. Naast informatie voor bestuurders om beleidskeuzes op te baseren vindt u veel praktische handreikingen gericht op projectrealisatie.

2. Facts en figures over arbeidsmigratie

Wie twijfelt over het nut van arbeidsmigratie zal ook minder urgentie voelen om mee te werken aan goede huisvesting voor arbeidsmigranten. Daarom eerst maar eens wat feiten op een rij.

Waar zijn arbeidsmigranten eigenlijk nodig?

De inzet van arbeidsmigranten is begonnen in laagbetaalde banen waar zwaar werk te verrichten viel, waar lange werktijden golden en het werk ook maar voor een vrij korte periode beschikbaar was. Denk bij voorbeeld aan de seizoensarbeid in de land- en tuinbouw. Voor dat soort werk was het, ook in een ontspannen arbeidsmarkt, moeilijk om mensen te vinden. Voor mensen uit Zuid-, Midden- en Oost-Europa waren de lonen hier in verhouding zeer aantrekkelijk en door de open grenzen binnen de Europese Unie werd het goed mogelijk om hier aan de slag te gaan. Nederlandse bedrijven nodigden hen daartoe graag uit.³

Inmiddels is de arbeidsmarkt veranderd, zeker sinds het eind van de recessie. Arbeidsmigranten werken nu in veel meer sectoren van de economie. Naast de land- en tuinbouw zijn dat vooral de logistieke sector, de voedings- en de metaalindustrie. Maar ook in de bouw, de horeca, de facilitaire dienstverlening en zelfs in de zorg neemt hun betekenis toe.

Wel werken ze overwegend nog in functies aan de onderkant van het loongebouw.

Maar dat is ten dele ook een kwestie van definitie. Doorgaans noemen we buitenlandse

---

1 [Onderzoek Expertisecentrum Flexwonen, 2017](#)

2 ['Nederland heeft 80.000 arbeidskrachten uit buitenland nodig'. Jacques van den Broek, CEO Randstad, 2017](#)

3 [Zie o.a. WRR-rapport 'In betere banen'; de toekomst van arbeidsmigratie in de Europese Unie, Den Haag, december 2012](#)

werknemers met een salaris onder modaal arbeidsmigrant. Daarboven gaan we ze expat of kenniswerker noemen. Logisch dus dat arbeidsmigranten aan de onderkant zitten.

Zijn arbeidsmigranten goedkoper dan Nederlandse werknemers?

Als arbeidsmigranten hetzelfde werk doen als Nederlanders, krijgen ze daar in principe ook hetzelfde voor betaald. Dat geldt voor al het werk waarvoor een CAO geldt. Ook de CAO in de uitzendwereld hanteert de lonen die gelden in de sector waar mensen te werk worden gesteld. Sowieso heeft iedereen die in Nederland werkt en loon ontvangt recht op tenminste het hier geldende minimumloon.

Ruim negentig procent van de arbeidsmigranten wordt al in Nederland verloond. Dit betekent dat ze hetzelfde salaris krijgen als de Nederlandse medewerkers en dat de sociale premies en belastingen in Nederland worden afgedragen. Er is dan dus geen sprake van concurrentie op arbeidsvoorwaarden.

Er is nog wel sprake van ongelijkheid bij circa 10% van de arbeidsmigranten die vanuit het buitenland gedetacheerd worden en werken met een zogenaamde A1-verklaring. Met deze A1-verklaring worden premies in het land van herkomst afgedragen en ook wordt niet altijd het CAO-loon van de werkgever in het werkland betaald. De af te dragen premies zijn in het land van herkomst vaak veel lager, wat eventueel financieel voordelig is voor een werkgever in het werkland. In Europees verband zijn in 2018 afspraken gemaakt om in ieder geval de duur van zo'n detachering terug te brengen naar maximaal 12 maanden.⁴

Vindt er verdringing op de arbeidsmarkt plaats?

Volgens een recente studie van SEO is dat niet of nauwelijks het geval. SEO zegt daarover: 'Arbeidsmigranten uit Midden- en Oost-Europa hebben een substantiële waarde voor de Nederlandse economie in het algemeen en die van enkele regio's in het bijzonder. Ze zorgen primair voor additionele werkgelegenheid, productie en inkomen in de regio waar ze worden ingezet. Zonder deze arbeidsmigranten verwachten werkgevers dat ze hun productieproces moeten aanpassen, inperken of verplaatsen.'⁵

Overigens is dat beeld wel gekanteld, want in 2014 waarschuwde SEO nog voor verdringing op de arbeidsmarkt door arbeidsmigranten. Het aanpakken van de 'oneerlijke concurrentie' op de arbeidsmarkt diende een topprioriteit te worden. Dat was voornamelijk gebaseerd op de toen nog veel voorkomende detachering vanuit het buitenland.

Waarom activeren we niet meer mensen die hier werkloos zijn?

Dat gebeurt natuurlijk al zoveel mogelijk. Het aantal werklozen is de laatste tijd sterk afgenomen. In percentage daalde het volgens het CBS van 4,7 in september 2017 naar 3,5 in november 2018. Daarnaast zijn lang niet alle mensen zonder baan 'fit to work', zeker voor het vaak best zware of tijdelijke werk waarvoor arbeidsmigranten worden ingezet. Eerdere gerichte pogingen om mensen met een uitkering aan het werk te krijgen in dit soort werk liepen vaak niet op een succes uit. [Lees verder >](#) Hoewel de resultaten waarschijnlijk marginaal zullen zijn ten opzichte van de grote behoefte aan arbeidskrachten, blijft het toch de moeite waard om hierop in te zetten. Gemeenten zouden hierover zeker het gesprek met lokale werkgevers aan kunnen gaan en een inspanningsverplichting kunnen vragen in ruil voor medewerking in het huisvestingsdossier.

---

4 [Zie column van Frank van Gool, CEO van Otto Workforce](#)

5 [SEO april 2018: De economische waarde van arbeidsmigranten uit Midden- en Oost-Europa voor Nederland](#)

Wat hebben 'we' eigenlijk aan arbeidsmigranten?

Allereerst natuurlijk dat onze pakjes bezorgd worden en er groenten in de winkels liggen. Maar dat laat zich ook allemaal in harde valuta vertalen. Het al genoemde SEO-rapport zegt daarover: 'In 2016 droegen arbeidsmigranten uit Midden- en Oost-Europa ongeveer 11 miljard euro bij aan het nationaal inkomen van Nederland. Na aftrek van de daarvan uitgekeerde beloning aan arbeidsmigranten blijft hier ruim 5 miljard euro van over, ongeveer 300 euro per Nederlander. In 2015 was dat respectievelijk ruim 9 miljard en bijna 4 miljard, omgerekend ongeveer 250 euro per hoofd van de bevolking. Daar staan enkele maatschappelijke kosten tegenover, waarvan de kosten van de gezondheidszorg, sociale zekerheid, huisvesting en sociale integratie de belangrijkste zijn.'

Daarnaast is ook van belang dat arbeidsmigranten hun verdiensten voor een deel ook weer hier besteden aan onder andere huisvesting, voeding en recreatie. Die bestedingen bedragen ruim 1 miljard euro per jaar, die voor een groot deel in de lokale economie terecht komen.

3. Verblifsperspectief en huisvesting

Er zijn niet heel veel arbeidsmigranten die op goed geluk naar Nederland komen en dan hier gaan proberen aan het werk te komen. De meesten worden uitgenodigd door Nederlandse werkgevers en uitzendorganisaties die in de landen van herkomst over wervingskantoren beschikken. Onderdeel daarvan zijn 'all inclusive' arrangementen waarbij zowel tijdelijk werk als tijdelijke huisvesting door het uitzendbureau worden geregeld. Overigens zijn er wel verschillen per herkomstland in deze patronen.

Veel arbeidsmigranten hebben bij aanvang nog geen idee hoe lang ze hier willen blijven. Soms zijn ze na enkele maanden al weer vertrokken, soms komen ze jaren achtereenvolgende maanden per jaar hier werken, soms blijven ze hier een paar jaar vrijwel continu doorwerken en soms besluiten ze zich hier te vestigen. Het komt allemaal voor. Een uitgebreidere analyse van de verschillende patronen en perspectieven is te vinden in de studie 'Arbeidsmigratie in vieren' van de Erasmus Universiteit⁶.

Huisvesting op maat

Deze verschillende patronen van arbeidsmigratie leiden tot een zeer gedifferentieerde vraag naar huisvesting. Iemand die vandaag met de bus vanuit Polen hier aankomt en morgen aan het werk gaat, heeft een andere huisvestingsbehoefte dan iemand die hier samen met partner of heel gezin al jaren aan het werk is. De verantwoordelijkheid voor die huisvesting ligt ook anders. In het eerste geval ligt die in belangrijke mate bij de werkgever, in de tweede situatie bij de persoon in kwestie.

Doorgaans onderscheiden we drie categorieën van verblijf:

Short stay - verblijf tot één jaar

Mid stay - verblijf tussen één en drie jaar

Long stay - verblijf langer dan drie jaar of permanente vestiging

Hoewel iedereen daarin zijn eigen keuzes moet kunnen maken sluiten die verblijfsperiodes doorgaans aan bij verschillende vormen van huisvesting.

---

⁶ [Arbeidsmigratie in vieren, Godfried Engbersen e.a., EUR 2011.](#)

Short stay huisvesting

Voor mensen die hier maar kort verblijven en/of net zijn binnen gekomen is een logiesvorm vaak een aantrekkelijke vorm van huisvesting. Mensen hebben dan vaak geen tijd of behoefte om een eigen plek te vinden en in te richten en vinden het prettig om recreatieve voorzieningen binnen handbereik te hebben. Vaak is ook het binnen zekere grenzen delen van zaken als eet- of kookgelegenheid, of sanitaire voorzieningen geen probleem.

Mid stay huisvesting

Wie hier wat langer is gaat hogere eisen stellen aan privacy en het hebben van een eigen plek en eigen voorzieningen. De huisvestingsvraag die dan ontstaat is vergelijkbaar met wat hier gangbaar is voor bij voorbeeld studentenkamers of andere vormen van flexwonen. Wel tenminste een eigen kamer, kookgelegenheid en eigen sanitaire voorzieningen. Maar klein en sommige dingen kunnen best nog gedeeld worden.

Long stay huisvesting

Arbeidsmigranten die hier meerdere jaren of definitief blijven willen doorgaans net zo wonen als iedereen. Zij zoeken en vinden hun weg op de woningmarkt en kopen of huren een gewoon huis. Zij ondervinden daarbij ook dezelfde mogelijkheden en belemmeringen als iedereen en natuurlijk verschilt dat erg per woningmarktregio.

Uit verschillende onderzoeken⁷ blijkt dat ca. 30% van de huisvestingsvraag van arbeidsmigranten gezien hun verwachte verblijfsduur gericht is op de short stay huisvesting, 40% op de mid stay en 30% op de long stay. [Lees verder >](#)

4. Facts en figures over huisvesting van arbeidsmigranten

Het eerder genoemde SEO-rapport gaat uit van 371.000 arbeidsmigranten uit Midden- en Oost-Europese landen in 2016. Daar komen nog ongeveer 70.000 Zuid-Europese arbeidsmigranten bij (Bron: CBS) en de geraamde groei van de populatie in de afgelopen 2 jaar. Daarmee komt het totaal in 2019 tussen de 450.000 en 500.000. Het Expertisecentrum Flexwonen berekende in 2017 dat er een tekort van ongeveer 100.000 huisvestingsplaatsen voor deze groep was⁸. Dat tekort is sindsdien door de groei van het aantal arbeidsmigranten nog verder toegenomen.

Wat betekent een tekort aan huisvesting?

Een slaapplek komt er altijd wel, maar de vraag is hoe. Sommige ondernemers geven toe dat zij nu door nood gedwongen oplossingen gebruiken, die ze eigenlijk niet willen. Zo worden mensen op grote afstand van het werk ondergebracht, met veel woon-werkverkeer tot gevolg. En er wordt huisvesting gebruikt die niet aan de normen voldoet. Denk daarbij aan het ontbreken van het SNF-keurmerk, of aan huisvesting waarvoor geen vergunning is verleend, die niet aan het Bouwbesluit voldoet en soms zelfs brandgevaarlijk is. Met alle gevolgen van dien: overbewoning en gebruik van illegale, kwalitatief slechte locaties.

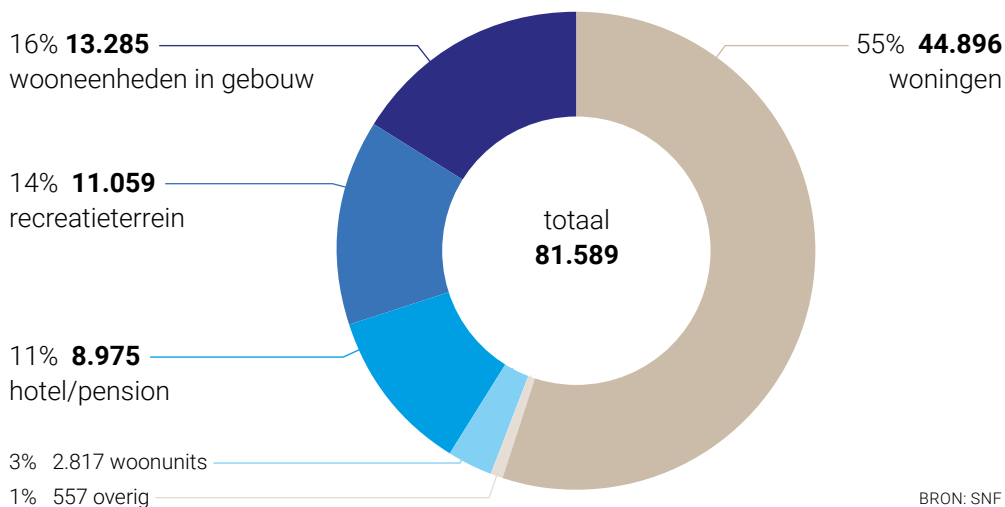
---

⁷ [O.a. Arbeidsmigratie in vierën, EUR 2011](#)

⁸ [flexwonen.nl: tekort aan huisvesting zet economische groei onder druk](#)

Welke huisvestingsvormen zijn er eigenlijk?

Van de meer dan 80.000 verblijfplaatsen die van het SNF-keurmerk zijn voorzien bevindt het overgrote deel zich in gewone woningen. Onderstaande tabel laat zien hoe de door SNF gecertificeerde huisvesting is verdeeld over de verschillende woonvormen.

Bij deze cijfers moet bedacht worden dat het hier vooral gaat om short stay huisvesting en een klein deel van de mid stay. En ook voor de short stay is het beeld hiermee niet compleet. Het SNF-keurmerk is alleen verplicht voor huisvesting die door uitzendorganisaties wordt aangeboden. In andere sectoren is het SNF-keurmerk niet verplicht en deze zijn daardoor beperkt vertegenwoordigd in deze cijfers. In de agrarische sector is het gebruikelijk om huisvesting te realiseren in b.v. leeggekomen agrarische gebouwen, in woonunits of andere tijdelijke onderkomens die bij het bedrijf staan. Daarvan zijn er dus veel meer dan de grafiek doet vermoeden.

Gewone woningen

Het overgrote deel van de arbeidsmigranten die hier langdurig verblijven of zich vestigen woont in gewone woningen. Dat gebeurt veel in de huursector. Er zijn corporaties in gebieden waar veel arbeidsmigranten werken die 20% van hun woningtoewijzingen aan deze groep doen. Als gevolg van het vrije verkeer binnen Europa zijn er ook geen belemmeringen om dat te doen. Uiteraard binnen dezelfde randvoorwaarden die ook voor Nederlanders gelden, met name wat betreft hun inkomen.

In de huursector gebeuren ook andere dingen. Waar de nood groot is zijn er altijd huisjesmelkers die daar gebruik van proberen te maken. Het gebeurt regelmatig dat woningen 'verkamerd' worden aangeboden. Hetzij aan werkgevers, hetzij rechtstreeks aan arbeidsmigranten. Op zich hoeft dat geen probleem te zijn, maar het gebeurt vaak tegen hoge prijzen, waardoor kamers in sommige gevallen met meer mensen worden gedeeld dan waarvoor ze bedoeld zijn. Overbewoning en overlast zijn dan vaak het gevolg.

Ook in de koopsector zijn er geen beperkingen voor Europeanen en velen maken daar dan ook gebruik van. Bij dat laatste doet zich nog wel een bijzonder fenomeen voor. Het gebeurt nogal eens dat mensen hier huizen kopen om die vervolgens in te zetten voor huisvesting van hun landgenoten. Soms met goede bedoelingen, maar soms ook met dezelfde intentie die Nederlandse huisjesmelkers hebben: zoveel mogelijk geld verdienen aan de huisvestingsnood.

Recreatieterreinen

Huizen of chalets op recreatieterreinen fungeren vaak als ventiel voor de woningmarkt. Allerlei mensen die snel onderdak nodig hebben gebruiken dit als tijdelijke oplossing. Inmiddels zijn er ook grote aantallen arbeidsmigranten op dergelijke parken gehuisvest. Dat is vaak niet in overeenstemming met de bestemming; die is vrijwel altijd recreatie. Maar doordat een deel van de recreatieparken hun functie voor de recreatie geheel of gedeeltelijk hebben verloren, zoeken eigenaren naar andere bronnen van inkomsten. De match met de huisvestingsnood onder arbeidsmigranten is dan gauw gemaakt. In de [actieagenda vakantieparken](#) werken gemeenten, provincies, de rijksoverheid en de recreatiebranche samen om deze problematiek aan te pakken.

Veel gemeenten worstelen met de vraag hoe daar mee om te gaan. Tijdelijk gedogen is een veel toegepaste optie. Maar er zijn ook voorbeelden van een strategie waarin gestuurd wordt op een sanering in de recreatiemarkt door onrendabele parken uit de markt te nemen en andere te revitaliseren. Daarmee kunnen toerisme en recreatie een nieuwe impuls krijgen. De parken die uit de recreatiemarkt worden gehaald, kunnen al dan niet tijdelijk een bestemming krijgen om huisvesting van arbeidsmigranten op een verantwoorde manier mogelijk te maken. Zo heeft de provincie Limburg eerder al een oplossing bedacht: recreatiebedrijven mogen maximaal tien jaar arbeidsmigranten huisvesten. Met de opbrengst moeten de eigenaren daarna hun bedrijf beëindigen. De provincie heeft een vitaliteitsmanager die zulke bedrijven begeleidt. In Putten is een soortgelijke oplossing gekozen voor recreatiepark de Kolthoorn, dat na een aantal jaren gebruik door arbeidsmigranten aan de natuur wordt teuggegeven. [Lees verder >](#)

5. Naar een slimme strategie om druk op de woningmarkt te verminderen

Inmiddels weten we dat de huisvestingsbehoefte van mensen die hier relatief kort verblijven of net zijn binnen gekomen heel anders is dan van mensen die hier jarenlang of zelfs definitief blijven. Voor de short stay zijn fatsoenlijke logiesvoorzieningen nodig. En als die er in voldoende mate zijn kunnen gemeenten ook af komen van ongewenste short stay huisvesting in woonwijken en op vakantieparken.

Beperken en handhaven

Een door gemeenten veel gekozen strategie om (over)bewoning van woningen te voorkomen, is om in bestemmingsplannen vast te leggen dat kamergewijze verhuur niet is toegestaan of het aantal mensen in een woning dat niet tot één huishouden behoort te limiteren. Die keuze kan werken, maar er zijn ook bedenkingen:

- Zulke bepalingen beperken de mogelijkheden voor alle groepen spoedzoekers om ergens een kamer te vinden en het is de vraag of dat wenselijk is.
- Werkgevers die huisvesting voor hun medewerkers nodig hebben zullen hoe dan ook oplossingen zoeken. Beperking van het aantal mensen per woning kan leiden tot een nog groter beslag op woningen door deze doelgroep. Vaak zijn dat betaalbare woningen die dan door huur of koop onttrokken worden aan de reguliere woningvoorraad.
- Ook kan zo'n maatregel een grote druk op de bestaande handhavingscapaciteit leggen, omdat een waterbedeffect optreedt en er kat-en-muis gespeeld gaat worden.

Transactiemodel

Het is veel effectiever om de investeringscapaciteit bij werkgevers of gespecialiseerde huisvesters te richten op het realiseren van goede huisvestingsvoorzieningen, in plaats van het aankopen van woningen.

Werkgevers en huisvesters die dat willen hebben de gemeente nodig om zo'n plan te realiseren. De bestemming van de locatie moet het toestaan, er moet een

omgevingsvergunning verstrekt worden, en er moet goed gecommuniceerd worden met de omgeving. Als een gemeente bereid is op al die punten medewerking te geven, mag daar ook iets tegenover staan. Zo kunnen bijvoorbeeld afspraken gemaakt worden over een maximering of vermindering van het aantal woningen dat voor short stay huisvesting wordt gebruikt en over het beheer van een te realiseren logiescomplex.

Als gemeenten op grote schaal voor zo'n strategie zouden kiezen en er voldoende capaciteit voor short stay huisvesting in logiesgebouwen kan worden gerealiseerd, kunnen er uitgaande van een gemiddelde woningbezetting van 5 personen, naar schatting zo'n 20.000 betaalbare woningen opnieuw beschikbaar komen voor de reguliere woningmarkt. Dat is een belangrijk deel van het actuele woningtekort.

6. Voorbeelden van huisvesting

Er is niet één bepaalde huisvestingsvorm die de ultieme oplossing biedt voor dit vraagstuk. We zagen al dat het verblijfsperspectief van de arbeidsmigranten zelf om verschillende oplossingen vraagt. Maar ook de locatie, de benodigde capaciteit, de gemeenschap waar het plaats vindt, vormen allemaal factoren die mee bepalen of een bepaalde vorm geschikt is. Op de [praktijkvoorbeeldenkaart van Flexwonen.nl](https://www.flexwonen.nl/praktijkvoorbeeldenkaart) treft u talloze voorbeelden van huisvesting van arbeidsmigranten, die bij elkaar een goed overzicht van de mogelijkheden bieden.

Hier lichten we er enkele uit die u mogelijk kunnen inspireren:

Waalwijk

Otto Workforce realiseerde in 2018 in Waalwijk, op een bedrijventerrein in de nabijheid van een woonwijk en voorzieningen, een complex voor 400 arbeidsmigranten. Het bestaat uit volledig ingerichte 2- en 4-persoonsappartementen met eigen keuken/woonkamer en badkamer/toilet. In het gebouw bevinden zich verder acht kleine wasserettes, een fitnessruimte, een gemeenschappelijke ruimte met o.a. een pooltafel en een pingpongtafel. Er is ruime parkeergelegenheid en buitenruimte. Het project is ontwikkeld met GREEN Real Estate en Jan Snel. Meer info via: [Waalwijk](https://www.waalwijk.nl). Lees ook de [column van de Waalwijkse wethouder Ronald Bakker](#).

Katwijk

Homeflex realiseerde in 2017 in Katwijk een complex voor 64 arbeidsmigranten. Het complex ligt op het bedrijventerrein Katwijkerbroek nabij een woonwijk en is gebouwd op basis van een tijdelijke omgevingsvergunning. Het complex bestaat uit 16 volledig ingerichte appartementen met elk vier individuele slaapkamers, een keuken/woonkamer en een badkamer/toilet. Het is ontwikkeld met Barli. Meer info via: [Katwijkerbroek](#)

Hollands Kroon

Agrostar, actief in de open teelt van o.a. aardappelen, kool en bloemen bouwde op eigen terrein 4 gebouwtjes met in totaal twintig 2-persoons appartementen en een algemene ruimte. In totaal is er ruimte voor 40 arbeidsmigranten. Elk appartement is volledig ingericht en heeft eigen sanitair en een keuken. Het complex werd gebouwd door De Groot Vroomshoop en opgeleverd in augustus 2018. [Hollands Kroon](#)

Bergen op Zoom

De Job-lodge is een kleinschalige woonvorm in een omgeving met gemengde bebouwing, met een eigen parkeerterrein en bij voorkeur gelegen aan een ontsluitingsweg. Er is een gemeenschappelijke ontmoetingsruimte voor ontspanning. Er zijn er nu twee in Bergen op Zoom. Eén met 12 kamers voor 1 of 2 personen in een getransformeerd gebouw en één met 48 1-persoonskamers en een gemeenschappelijke ruimte, in nieuwbouw. Arbeidsmigranten verblijven doorgaans wat langer in deze woonvorm (mid stay). Meer info via: [Job-lodge Bergen op Zoom](#)

Eindhoven

De Genderhof is een voormalig verzorgingshuis waar leegstand ontstond. Corporatie Wooninc. exploiteert het nu voor flexwonen. Naast de resterende senioren wonen er in de 190 appartementen spoedzoekers, studenten, jonge starters, vergunninghouders en...arbeidsmigranten. Voor mid-stay verblijf is dat een prima oplossing. De grootschalige vorm is geen belemmering voor het goed functioneren van het complex in de buurt. Meer info via: [Genderhof](#)

Routekaart naar
goede huisvesting voor
EU-arbeidsmigranten

Deel 2

De route langs
5 sporen

De totstandkoming van goede huisvesting voor arbeidsmigranten vraagt om een constructieve samenwerking tussen gemeenten, huisvesters, werkgevers in afstemming met omwonenden. Deze samenwerking heeft betrekking op meerdere terreinen. We onderscheiden er vijf:

- spoor 1** Voldoende ruimte voor de huisvesting van arbeidsmigranten
- spoor 2** Handhaven op woon- of verblijfsituaties die niet aan de voorschriften voldoen
- spoor 3** Inschrijven van arbeidsmigranten in de BRP
- spoor 4** Organiseren van heldere en (pro)actieve communicatie
- spoor 5** Stimuleren van taal en participatie

Per spoor wordt een korte beschrijving gegeven, aangevuld met voorbeelden, verwijzingen en tips, waar mogelijk vanuit verschillende perspectieven. Betrokkenen kunnen per spoor bekijken welke elementen voor hen van belang dan wel interessant zijn.

SPOOR 1

Gemeenten geven voldoende ruimte voor de huisvesting van arbeidsmigranten

Dit spoor gaat in op het creëren van goede randvoorwaarden waarbinnen marktpartijen kunnen investeren in goede en fatsoenlijke huisvesting, die aan alle vereisten, inclusief goed beheer, voldoet.

Onderwerpen die aan bod komen:

- Dit zijn de spelers...
- Zo maak je een schatting van het aantal arbeidsmigranten in de gemeente/regio...
- Zo kan het SNF-keurmerk borgen dat huisvesting de goede kwaliteit heeft
- Zo zet je in op duurzame samenwerking...
- Overwegingen voor een goed gemeentelijk beleidskader...
- Dit is belangrijke wettelijke speelruimte voor gemeentelijk beleid...
- Relatie met andere beleidsinstrumenten...
- 10 vragen en dilemma's bij de totstandkoming van een gemeentelijk beleidskader...

Dit zijn de spelers...

Wie komen er eigenlijk in beeld bij de huisvesting van arbeidsmigranten? Het vertrekpunt voor huisvesting zijn natuurlijk de behoeften en mogelijkheden van de arbeidsmigrant zelf. Binnen dat wenspalet hebben arbeidsmigranten allereerst zelf een belang en verantwoordelijkheid woonruimte te vinden. Maar natuurlijk moet die woonruimte wel beschikbaar zijn...! Een voorwaarde om meer en betere huisvesting voor arbeidsmigranten te realiseren is een goed samenspel tussen gemeenten, werkgevers, huisvesters en omwonenden.

1. Gemeenten/overheden

Gemeenten kunnen randvoorwaarden te creëren waarbinnen marktpartijen genoeg ruimte hebben om voldoende goede huisvesting te realiseren. De huisvesting van arbeidsmigranten is echter ook een gemeentete overstijgend vraagstuk. Net zoals Nederlandse werknemers wonen arbeidsmigranten lang niet altijd in de gemeente waar zij werken. Zeker in een flexibele arbeidsmarkt waarin mensen niet zeker zijn van continuïteit in hun werk. Om deze reden is er veel voor te zeggen het vraagstuk in regionaal verband aan te pakken, zoals bij voorbeeld in de kop van Noord-Holland of in Noord-Limburg gebeurt. Naast gemeenten spelen provincies een rol door voor regionale afstemming te zorgen (onder meer het tegengaan van 'waterbedeffecten') en door ruimtelijk ordeningsbeleid. [Lees verder >](#) De rijksoverheid zorgt voor (het aanpassen van) wet- en regelgeving die mogelijkheden creëert en misstanden tegengaat.

2. Werkgevers

Werkgevers (inclusief uitzendbureaus) hebben er belang bij om arbeidskrachten aan te kunnen trekken. Zakelijk en moreel gezien hebben ze, wanneer ze arbeidsmigranten aannemen, de taak hen te ondersteunen bij het vinden van goede huisvesting. In ieder geval in de eerste fase van hun verblijf. De uitzendkoepels [ABU](#) en [NBBU](#) en ook [LTO](#) (Land- en Tuinbouw Organisatie) hebben in onder andere in CAO's en lidmaatschapseisen afspraken gemaakt over de minimumeisen waar huisvesting aan moet voldoen. In dat kader is het zogeheten SNF-keurmerk (Stichting Normering Flexwonen) van belang.

Zakendoen met een uitzendbureau?

Zorg dan dat u én het uitzendbureau zich aan de regels houden. Deze checklist van de Inspectie SZW helpt u een uitzendbureau te selecteren, en om zelf op een eerlijke en veilige manier met uitzendkrachten aan de slag te gaan. [Lees verder >](#).

3. Huisvesters: sociaal en commercieel

Woningcorporaties kunnen een belangrijke rol spelen. Hierbij geldt echter wel dat zij arbeidsmigranten niet meer of minder kansen zullen geven dan anderen die zoeken naar (tijdelijke) huisvesting. Daarnaast zijn ze aan strikte regels gebonden bij het realiseren en verhuren van het overgrote deel van hun huisvesting.

Lees verder

[notitie wettelijke mogelijkheden woningcorporaties 2.0](#)

[10 praktijkvoorbeelden huisvesting arbeidsmigranten door woningcorporaties](#)

Naast woningcorporaties zijn er veel commerciële partijen die huisvesting aanbieden. Uiteraard moet ook die huisvesting voldoen aan vigerende wet- en regelgeving. Daarnaast is het van belang dat zij beschikken over een keurmerk of certificaat dat een minimum woonkwaliteit garandeert. Het SNF-keurmerk is speciaal voor dat doel ontwikkeld door werkgevers- en werknemersorganisaties, in nauwe samenspraak met de rijksoverheid en de VNG. Daarnaast bestaan er andere keurmerken als het certificaat voor kamergewijze verhuur van SKW, dat tenminste vergelijkbare kwaliteitseisen stelt. [Lees verder >](#)

In 2013 is de [Vereniging Huisvesters Arbeidsmigranten](#) (VHA) opgericht met als doel het behartigen van de belangen van de huisvesters van arbeidsmigranten. De VHA wil een rol spelen in het verder professionaliseren van de branche.

Lees verder

[overzicht aanbieders/bemiddelaars huisvesting](#)

[in het SNF-register opgenomen organisaties](#)

4. Omwonenden

Iedere huisvestingslocatie heeft te maken met omwonenden. De initiatiefnemers van een huisvestingsproject moeten daarom aan de voorkant goed nadenken hoe en wanneer ze die belanghebbenden meenemen in het proces, hen tijdig van goede informatie voorzien en ook met hen in gesprek gaan. Dat is geen eenvoudige opgave. Immers, de ervaring leert dat vrijwel ieder initiatief tot weerstand van omwonenden leidt. Lees meer in spoor 4.

Zo maak je een schatting van het aantal arbeidsmigranten in de gemeente/regio...

De huisvestingsopgave hangt uiteraard samen met de omvang en samenstelling van de groep in de gemeente/regio verblijvende arbeidsmigranten. Het is dus van belang daar meer zicht op te hebben. In de praktijk is dat niet altijd eenvoudig omdat registratiebronnen als de BRP veelal een beperkte betekenis hebben. Daarnaast fluctueert de populatie doorgaans zowel naar seizoenen als naar jaar.

Verschillende onderzoeken laten zien dat Nederland een substantieel aantal arbeidsmigranten telt en dat dat aantal de afgelopen jaren fors is toegenomen:

- Uit een onderzoek van de uitzendkoepels ABU en NBBU blijkt dat hun leden in de periode juni 2017 en juni 2018 184.000 arbeidsmigranten hebben bemiddeld. [Lees verder >](#)
- SEO⁹ gaat uit van 371.000 arbeidsmigranten uit Midden- en Oost-Europese landen in 2016. Daar komen nog ca. 70.000 Zuid-Europese arbeidsmigranten bij en de groei van de populatie in de afgelopen 2 jaar. Daarmee komt in 2019 het totaal vermoedelijk tussen de 450.000 en 500.000 arbeidsmigranten uit EU-landen in Nederland
- Meer onderzoeken naar omvang populatie arbeidsmigranten. [Lees verder >](#)

Ondanks het feit dat nagenoeg nooit met zekerheid gesteld kan worden hoeveel arbeidsmigranten in een gemeente/regio verblijven, kan op basis van verschillende bronnen en aannames wel een beredeneerde schatting van het aantal aanwezige arbeidsmigranten worden gemaakt.

De schatting kan worden bepaald door meerdere bronnen te combineren:

1. gemeentelijke BRP en UWV-geregistreerde EU-migranten in beeld krijgen
2. de wetenschap dat gemiddeld ongeveer de helft van de arbeidsmigranten in de BRP is ingeschreven
3. andere bronnen, zoals sectorspecifieke informatie in beeld krijgen
4. gesprekken met werkgevers, arbeidsmigranten en andere partijen

De gecombineerde uitkomst van deze stappen geeft een schatting van het totaal aantal arbeidsmigranten binnen een gemeente/regio.

De gegevens van het aantal ingeschreven in de BRP kunnen via het CBS worden gevonden. [Lees verder >](#)

Uit het voorgaande blijkt dat een goede registratie van EU-arbeidsmigranten in de BRP van groot belang is. Daarmee is meer zekerheid te krijgen over het werkelijke aantal arbeidsmigranten dat in een gemeente verblijft. Lees hierover meer bij spoor 3.

Bedenk hierbij dat inschrijving in de BRP iets zegt over het aantal arbeidsmigranten dat in een gemeente verblijft. Maar nog weinig over het aantal dat er werkt. Daartussen bestaat wel een verband, maar het is goed denkbaar dat in een gemeente zo weinig huisvesting te vinden is dat de arbeidsmigranten die er werken dagelijks van buiten moeten komen. Of omgekeerd natuurlijk.

Zo vertaal je de schatting in een huisvestingsopgave...

Bij de 'vertaling' van het aantal in de regio/gemeente verblijvende EU-arbeidsmigranten is het belangrijk rekening te houden met hun situatie: 'blijf ik kort, iets langer of permanent in Nederland?' Aan iedere situatie is een specifieke woonbehoefte gekoppeld. Doorgaans wordt uitgegaan van de volgende driedeling:

1. Short stay: een verblijfsperiode tot één jaar.

Mensen die enkele maanden in Nederland zijn, zoals seizoenarbeiders, hebben over het algemeen geen behoefte om een min of meer zelfstandig huishouden op te bouwen. Zij zijn vooral op zoek naar snel toegankelijke, goedkope en

---

9 SEO april 2018; De economische waarde van arbeidsmigranten uit Midden- en Oost-Europa voor Nederland

veilige woonruimte. Het gaat hier vaak om logiesachtige huisvesting met een relatief sobere inrichting, verschillende gedeelde voorzieningen voor bijvoorbeeld ontspanning en de mogelijkheid contact met thuis te onderhouden. Vaak vinden mensen het geen probleem voorzieningen of zelfs kamers te delen, als daar een lagere prijs tegenover staat.

2. Mid stay: verblijf tussen één en drie jaar.

Bij mensen die langere tijd in Nederland zijn (maar wel van plan zijn terug te keren) kan de behoefte aan privacy en comfort en daarmee aan een eigen huishouden toenemen. Het hangt meestal van de kosten af of iemand ervoor kiest in de sobere, onzelfstandige woonruimte te blijven, of op zoek te gaan naar meer kwaliteit. Een zelfstandige woning is in de meeste gebieden niet op korte termijn beschikbaar. Deze groep kan goed terecht in studio's, kleine appartementen en woonvormen zoals we die ook in de studentenhuisvesting kennen. De meeste arbeidsmigranten hebben er geen problemen mee voorzieningen te delen.

3. Long stay: langer dan drie jaar of permanente vestiging.

Sommige arbeidsmigranten willen zich permanent in Nederland vestigen. De één komt met die wens naar Nederland, de ander pakt dat plan in de loop van het verblijf in Nederland op. Vaak gaat het hierbij om stellen of mensen die hun gezin laten overkomen. Mensen die zich willen vestigen, zijn op zoek naar een zelfstandige woning (huur of koop).

Een overzicht met voorbeelden van de verschillende genoemde vormen van huisvesting vindt u op [de praktijkvoorbeeldenkaart van flexwonen.nl](https://www.flexwonen.nl/de-praktijkvoorbeeldenkaart-van-flexwonen)

Toolkit II 'Handreiking voor de opgave van tijdelijke huisvesting van EU-arbeidsmigranten' biedt gemeenten, huisvesters en werkgevers/uitzendbureaus handvatten bij het gezamenlijk formuleren van de opgave van tijdelijke huisvesting. [Lees verder >](#)

Het opgelopen huisvestingstekort...

In zijn algemeenheid kan worden gesteld, dat het huisvestingsprobleem zich manifesteert in de segmenten short- en midstay. Het Expertisecentrum Flexwonen schatte het landelijk huisvestingstekort in 2017 op zo'n 100.000 plaatsen. [Lees verder >](#) Als gevolg van dat forse tekort zoeken werkgevers en huisvesters steeds vaker naar alternatieve oplossingen zoals huisvesting op recreatieparken of in aangekochte of aangehuurde 'gewone woningen'. Zo vindt 55% van de SNF-gecertificeerde huisvesting plaats in reguliere woningen. Een interessante overweging kan zijn om afspraken te maken tussen gemeente, werkgevers en huisvesters over het 'vrijspelen' van reguliere woningen door het faciliteren van nieuwe huisvesting voor arbeidsmigranten. Hierdoor neemt de druk op de woningmarkt af doordat meer woningen voor de oorspronkelijke doelgroep vrijkomen.

Flexwonen voor andere spoedzoekers...

Overigens zijn er tal van andere doelgroepen dan arbeidsmigranten die eveneens behoefte hebben aan vormen van snel toegankelijke en betaalbare huisvesting: 'flexwonen'. Denk aan starters, studenten, gescheiden mensen, vergunninghouders, mensen uit de maatschappelijke opvang, tienermoeders etc. Het Platform Opnieuw Thuis constateerde in 2017 dat het gebrek aan huisvestingsoplossingen voor spoedzoekers het draagvlak voor de huisvestingen van vluchtelingen ondermijnde. Om deze reden bracht het platform een manifest uit met als oproep aan gemeenten, woningcorporaties en Rijk: creëer flexibele huisvesting voor spoedzoekers.

[Lees verder >](#)

Ook bij huisvesting van arbeidsmigranten is het ontbreken van draagvlak een belangrijk thema. Om meer grip te krijgen op de omvang van de behoefte aan flexwonen en de kansen voor passende oplossingen, is onlangs de publicatie 'Aan de slag met flexwonen!' gelanceerd. [Lees verder >](#)

Matchpoint Flexwonen

Het vinden van goede huisvestingsoplossingen voor arbeidsmigranten is niet eenvoudig. Stelt u zich de volgende casus eens voor. Een gerenommeerd uitzendbureau zoekt voor een over 48 uur te starten klus 20 arbeidsmigranten, die zij rekruteert via hun kantoor in Oost-Europa. Hoe kan deze onderneming snel legale huisvesting regelen? Een oplossing kan gevonden worden via het zogeheten Matchpoint Flexwonen. Het matchpoint zet huisvestingsvragen van werkgevers direct uit bij een groot aantal aanbieders van huisvesting [Lees verder >](#)

Zo kan het SNF-keurmerk borgen dat huisvesting de goede kwaliteit heeft...

Als uitvloeisel van de Nationale Verklaring huisvesting arbeidsmigranten, hebben enkele werkgeversorganisaties en vakbonden de Stichting Normering Flexwonen opgericht die het SNF-keurmerk beheert. Dat keurmerk stelt een aantal eisen aan de huisvesting van arbeidsmigranten die betrekking hebben op onder andere het gebruiksoppervlak, de veiligheid, voorzieningen en het beheer. Het keurmerk legt daarmee een kwaliteitsbodemp in de markt en geeft bovendien invulling aan enkele aspecten die in het Bouwbesluit voor logiesaccommodaties niet voldoende geregeld zijn voor dit type gebruik.

Het SNF-keurmerk is via de CAO van de uitzendbranche verplicht voor uitzendorganisaties die hun medewerkers huisvesten of voor de huisvesters die dat voor hen doen. Inmiddels vallen ruim 80.000 verblijfsplekken voor arbeidsmigranten onder de werking van het keurmerk en hebben ruim 500 bedrijven het certificaat gehaald. SNF is daarmee dé norm voor deze huisvestingsvorm geworden. Beter mag wel, maar minder niet. [Lees verder >](#)

SNF en gemeentelijk beleid

Steeds meer gemeenten verlangen dat huisvesting van arbeidsmigranten ten minste aan de SNF-normen voldoet en leggen dat vast in hun beleidskader en/of verordeningen die daar uitvoering aan geven. Zo kan het bij voorbeeld een rol spelen bij de gunningscriteria bij locatieontwikkeling. Gemeenten hebben daarmee een relatief eenvoudig toetsingsinstrument, want huisvestingslocaties van de organisaties die zich aanmelden bij SNF worden jaarlijks steekproefsgewijs gecontroleerd. Voldoet de huisvesting niet, en worden zaken niet snel hersteld, dan wordt de aanbieder van de huisvesting uit het register van de Stichting Normering Flexwonen geschreven. Op de website van SNF is het register te vinden met alle gecertificeerde ondernemingen. [Lees verder >](#)

Zo zet je in op duurzame samenwerking...

De partijen betrokken bij de huisvesting van arbeidsmigranten zijn van elkaar afhankelijk om hun verantwoordelijkheden na te komen en tot structurele oplossingen te komen. Het is dus van belang duurzame en toekomstbestendige verbanden aan te gaan. Convenanten kunnen een goede manier zijn om binnen een gemeente of regio tot afspraken over de huisvesting van arbeidsmigranten te komen. Een van de effecten van het sluiten van convenanten is dat partijen daarmee het kaf (malafide werkgevers en huisvesters) van het koren scheiden. Dit leidt tot meer goodwill en vertrouwen over en weer en tot onder andere zelfregulering van huisvesters.

Er is een modelconvenant beschikbaar dat gebruikt kan worden om afspraken over samenwerking tussen regio, gemeenten, werkgevers en huisvesters vast te leggen. [Lees verder >](#)

Enkele voorbeelden van samenwerkingsafspraken:

- gemeente Oss: lokaal convenant. [Lees verder >](#)
- gemeente Bunschoten: lokaal convenant. [Lees verder >](#)
- gemeente Vlaardingen: lokaal convenant. [Lees verder >](#)
- regio Holland Rijnland: convenant. [Lees verder >](#)

Overwegingen voor een goed gemeentelijk beleidskader...

Gemeenten bouwen niet, maar faciliteren met beleid. Een beleidskader huisvesting arbeidsmigranten kan behulpzaam zijn om eventuele onwenselijke situaties te voorkomen en misstanden tegen te gaan. Maar het is ook van belang om marktpartijen helderheid te geven over wat wel en wat niet kan. Daarbij heeft het voorkeur om een regionaal beleidskader op te stellen. Een grote klacht van marktpartijen is immers dat de regels overal anders zijn. Gemeenten kunnen bij het opstellen van regelgeving naast regionale afstemming veel voordeel halen uit de afstemming met marktpartijen.

Wanneer een gemeente beleid gaat opstellen, is het belangrijk om goed vast te stellen wat de koers daarbij is. Wil de gemeente vooral inzetten op handhaving om ongewenste situaties tegen te gaan, of wil de gemeente ook een kader bieden om oplossingen voor een huisvestingstekort te vinden? En als dat zo is gaat zij dan proactief in gesprek met werkgevers en huisvesters of geeft zij randvoorwaarden en wacht vervolgens af wie er op in speelt? Voor een zorgvuldige afweging en besluitvorming is het goed de feiten zoveel mogelijk op een rij te hebben. Probeer alle relevante overwegingen een plek te geven in de discussie. Sommige aspecten springen niet meteen op het netvlies maar doen er wel degelijk toe. We noemen er twee:

1. Geen beleid betekent hogere handhavingskosten.

Als een gemeente geen, of een terughoudend beleid voor huisvesting voert, bestaat het risico dat er te weinig adequate huisvestingsmogelijkheden beschikbaar zijn. Dat vergroot de kans dat huisvesting niet aan regels voldoet en plaatsvindt op locaties die beleidsmatig niet wenselijk zijn. Om dit te voorkomen is een aanzienlijke handavingsinspanning nodig, die capaciteit vraagt van de gemeente. Een ander aspect is dat u door een te restrictief huisvestingsbeleid uw problemen afwentelt op buurgemeenten.

2. EU-arbeidsmigranten en de lokale economie.

Benoem met elkaar op regionaal niveau de toegevoegde economische waarde van arbeidsmigranten. Alleen zo kan de economie draaiende blijven. Wat gebeurt er met bedrijven die niet voldoende arbeidskrachten kunnen vinden? Wat zou het betekenen voor de regionale economie als die bedrijven zouden vertrekken?

[Lees verder >](#)

Tip: bundel zoveel mogelijk interne gemeentelijke kennis

Binnen de gemeente is doorgaans een aanzienlijke hoeveelheid kennis beschikbaar. Deze is vaak versnipperd over verschillende afdelingen. Denk aan collega's van de afdeling Burgerzaken (o.a. inschrijvingen), van Handhaving en toezicht, van Wonen (denk aan ingediende bouwplannen en aangevraagde vergunningen), van het Sociale domein (denk aan onderwijsachterstanden) etc. Met elkaar kan de huidige situatie geanalyseerd en desgewenst worden verkend wat effecten van voorgenomen beleid zijn.

Voorbeelden van gemeentelijke beleidskaders:

- Kaag en Braassem: Beleidsregel huisvesting arbeidsmigranten 2018. [Lees verder >](#)
- Laarbeek: Beleidskader huisvesting arbeidsmigranten 2018. [Lees verder >](#)
- Reimerswaal: Beleid ten behoeve van de huisvesting van arbeidsmigranten. [Lees verder >](#)
- Schagen: Beleidskader tijdelijke huisvesting arbeidsmigranten 2017. [Lees verder >](#)
- Weert: Beleidsnota 'Huisvesting arbeidsmigranten 2018'. [Lees verder >](#)

Dit is belangrijke wettelijke speelruimte voor gemeentelijk beleid...

Er zijn diverse wetten en regelingen die het mogelijk maken de huisvesting van arbeidsmigranten een plek te geven in lokaal gemeentelijk beleid en regelgeving. Wanneer deze zaken in de basis goed geregeld zijn, zoals in bestemmingsplannen en lokale verordeningen, is het vaak ook makkelijker om bijvoorbeeld overbewoning tegen te gaan.

Het bestemmingsplan. Hiermee stelt de gemeente een ruimtelijk gebruikskader op voor onder andere huisvesting. Het bestemmingsplan kan onder andere kamerbewoning reguleren, bijvoorbeeld doordat het een definitie van kamerverhuur bevat, of gebieden aanwijst waar een vergunning nodig is om kamers te mogen verhuren. Ook is het mogelijk om in een paraplubestemmingsplan (overkoepelende regels die voor meerdere bestemmingsplannen in een gebied gelden) bijvoorbeeld te regelen hoeveel mensen die geen huishouden vormen zich in een woning mogen vestigen. [Lees verder >](#)

De Crisis- en herstelwet. Deze is bedoeld om bouwprojecten sneller uit te kunnen voeren en daarmee de crisis tegen te gaan. Met het permanent maken van de Crisis- en herstelwet (en deze later op te nemen in de Omgevingswet) zijn onder meer de mogelijkheden voor tijdelijke bebouwing verruimd. [Lees verder >](#)

Huisvestingswet en -verordening. In de Huisvestingsverordening stelt de gemeente vast in welke gebieden of bij welke categorie woonruimte onzelfstandige bewoning wordt toegestaan en waar niet. Voor het onttrekken van woningen aan het woningbestand of voor het omzetten van zelfstandige woningen naar onzelfstandige bewoning, is dan een vergunning nodig. [Lees verder >](#)

Leegstandswet. Per 1 juli 2013 is de Leegstandswet gewijzigd, waardoor de mogelijkheden voor tijdelijke verhuur zijn verruimd. Gebouwen kunnen nu 10 jaar tijdelijk verhuurd worden onder de Leegstandswet. [Lees verder >](#). Zie ook [Wijziging Leegstandswet >](#)

Wet doorstroming huurmarkt. Sinds 1 juli 2016 is het mogelijk om voor zelfstandige woonruimte een tijdelijke huurovereenkomst te sluiten van maximaal twee jaar en voor onzelfstandige woonruimte van maximaal vijf jaar. Woningcorporaties mogen dat niet altijd voor zelfstandige woningen doen, maar juist wél voor arbeidsmigranten die vallen onder de categorie: 'huurders die voor hun werk of studie tijdelijk in een andere gemeente binnen Nederland of afkomstig vanuit het buitenland in Nederland werken of studeren.' Zie ook [Mogelijkheden voor tijdelijke verhuur >](#)

Lees verder

[hoofdstuk 2 van de BZK-publicatie 'Ruimte voor arbeidsmigranten'](#)
[dossierpagina wet- en regelgeving](#)
[VNG-Kompas Invoering Omgevingswet](#)

Relatie met andere beleidsinstrumenten...

De huisvesting van arbeidsmigranten raakt meerdere gemeentelijke beleidsterreinen. Enkele specifieke beleidsinstrumenten die kunnen bijdragen aan meer en betere huisvesting zijn:

Gemeentelijke woonvisie: in een woonvisie beschrijft een gemeente haar toekomstig woonbeleid. De woonvisie geeft de richting aan waarin de gemeente het wonen verder wil vormgeven. Hoewel de huisvesting van veel arbeidsmigranten van tijdelijke aard is, is de huisvestingsbehoefte van de totale doelgroep permanent. Om deze reden verdient de doelgroep arbeidsmigranten aandacht en ruimte in de gemeentelijke woonvisie.

Lees verder

[woonvisie Reusel-De Mierden](#)
[Regionale woonvisie Alblasserwaard – Vijfheerenlanden](#)
[Woonvisie Putten](#)

Nog weinig visie op flexwonen

Het Expertisecentrum Flexwonen deed in 2017 onderzoek naar de woonvisies van de 100 grootste gemeenten in Nederland en een steekproef van de kleinere. Opvallende conclusie was dat de meeste gemeenten zich in hun woonvisie nog niet bewust leken van de behoefte aan snel toegankelijke, betaalbare woonruimte. Flexwonen is een begrip dat nog nauwelijks voorkomt. Ook de doelgroepen die behoefte hebben aan die woonvormen zijn nog niet goed in beeld. Toch berekende het expertisecentrum dat er in heel Nederland bij zo'n 1,5 miljoen kleine huishoudens vraag naar is. Slechts in 4 woonvisies kwam toen het begrip flexwonen voor. [Lees verder >](#) Een voorbeeld is de gemeente Eindhoven. [Lees verder >](#)

Prestatieafspraken met woningcorporaties

Op basis van een gemeentelijke woonvisie brengen woningcorporatie(s) vanuit hun brede zorg voor het wonen -waaronder de doelgroep EU-arbeidsmigranten- een bod uit. Op basis daarvan kunnen prestatieafspraken gemaakt worden tussen gemeente, woningcorporaties en huurders.

Lees verder

[prestatieafspraken gemeente Den Haag](#)

[prestatieafspraken gemeente Cuijk](#)

Afwegingskader (her)gebruik/transformatie leegstaand gemeentelijk vastgoed

Veel gemeenten hebben (maatschappelijk) vastgoed in bezit. Door tal van ontwikkelingen onderzoeken steeds meer gemeenten hun (gewenste) relatie tot dat bezit. Mogelijk bieden deze vastgoedobjecten ook kansen voor de huisvesting van arbeidsmigranten. Verschillende gemeenten hebben een beleidskader ontwikkeld. [Klik hier voor een overzicht.](#) De leegstand vraagt erom in beweging te komen.

Lees verder

[Waarde maken uit leegstand](#)

[Maatschappelijk vastgoed in de etalage](#)

[14 procent van het maatschappelijk vastgoed staat leeg
dossier transformatie kantoren](#)

Beleid m.b.t. recreatieparken

Verschillende gemeenten hebben recreatieparken binnen hun grenzen liggen. Een deel van deze parken heeft haar oorspronkelijke functie verloren en heeft nieuwe doelgroepen als EU-arbeidsmigranten mogen 'verwelkomen'. Veel gemeenten beraden zich daarom over de aanpak van recreatieparken. Zo werken elf Veluwe gemeente samen met de provincie Gelderland aan vitale vakantieparken. [Lees verder >](#) Maar ook in breder verband werken meenten, provincies, rijksoverheid en de recreatiebranche aan de aanpak van permanente bewoning op recreatieparken. [Lees verder >](#)

10 vragen en dilemma's bij de totstandkoming van een gemeentelijk beleidskader...

1. Heeft onze gemeente/regio een probleem of hebben juist werkgevers/ huisvesters dat?

De oplossing voor het huisvestingsvraagstuk moet gevonden worden in de driehoek van gemeenten, huisvesters en werkgevers. Dat moet uiteraard gebeuren in goede afstemming met omwonenden. Genoemde partijen hebben allen een onmisbare eigen rol en verantwoordelijkheid. Van gemeenten mag worden verwacht dat zij faciliteren met voldoende planologisch ruimte. Huisvesters investeren binnen door de gemeente gestelde kaders in huisvesting, die tenminste aan de wettelijke vereisten en het SNF-keurmerk voldoet. Werkgevers hebben de morele plicht EU-arbeidsmigranten te ondersteunen bij het vinden van hun weg in de Nederlandse samenleving. Maar daar kunnen gemeenten ook aan bijdragen.

2. Willen we als gemeente afwachten en ad hoc reageren of actief een beleidskader opstellen?

Het actief opstellen van een beleidskader verdient absoluut de voorkeur. Met een beleidskader kan de gemeente erop sturen dat huisvesting plaatsvindt op de daarvoor meest geschikte locaties. Een beleidskader kan bovendien tot minder inspanningen leiden, omdat de handhaving doelmatiger wordt georganiseerd.

3. Gaat het nu om logies, wonen of juist beiden?

Veel arbeidsmigranten verblijven hier tijdelijk en hebben nog domicilie in hun land van herkomst. Hun huisvesting vindt vaak plaats in logiesgebouwen. Voor logiesgebouwen geldt een andere set van wet- en regelgeving dan voor woningen. Voor logiesgebouwen gelden bijvoorbeeld minder eisen aan de minimale oppervlakte van verblijfsruimten, maar gelden weer strengere brandveiligheidseisen. Ook in financieel opzicht zijn er verschillen: logies is met BTW belast. Bedenk wel dat los van deze aspecten de huurrelatie door de rechter of de Huurcommissie altijd op zijn merites zal worden beoordeeld.

Tijdelijke huisvesting kan echter ook plaatsvinden in woningen of woongebouwen. Denk bijvoorbeeld aan zelfstandige of onzelfstandige wooneenheden, of aan kamergewijze verhuur van woningen. Er is een tendens om kamerverhuur in woningen toe te staan, met een maximum aantal personen per woning. De groep arbeidsmigranten die langdurig of permanent wil blijven, is aangewezen op de normale woningvoorraad. Voor hen gelden de gewone regels voor wonen en, wanneer van toepassing, woonruimteverdeling.

Lees verder

[gemeente Alphen aan den Rijn kiest voor maximaal 4 personen in woningen in woonwijken](#)

[gemeente Hoorn kiest voor maximaal 4 personen in woningen in woonwijken](#)

[gemeente Dongen kiest voor maximaal 4 personen in woningen in woonwijken](#)

[gemeente Aalsmeer kiest voor maximaal 6 personen in woningen in woonwijken](#)

4. Is een logiesgebouw op een bedrijventerrein een mogelijkheid?

De afgelopen periode onderzoeken steeds meer gemeenten en ondernemers de mogelijkheid van short stay huisvestingsoplossingen op of aan de rand van bedrijventerreinen. Op deze wijze hopen zij maatschappelijke weerstanden, die huisvestingsprojecten vaak meebrengen, te vermijden. Een bijkomend voordeel kan liggen in de korte woon-werkafstanden. Maar uiteraard spelen er meer afwegingen. Een belangrijke vormt vanzelfsprekend het type aanwezige bedrijvigheid. Zo zullen bedrijven met een zware milieu- of geluidsbelasting een

logiesverblijf in de directe nabijheid niet mogelijk maken. Omgekeerd geldt ook dat als een logiesverblijf aanwezig is, dat consequenties kan hebben voor omliggende bedrijven. Het logiesverblijf kan immers beperkingen opleveren voor toekomstige vestiging of uitbreiding van omliggende bedrijven.

Naast de bestemming is ook het sociale aspect hier van groot belang. Op een bedrijventerrein kunnen arbeidsmigranten zich afgesloten voelen c.q. afgesloten zijn van de rest van de samenleving. Uit oogpunt van integratie is het daarom vaak geen verstandige keuze. Toch kunnen er bijvoorbeeld aan de randen van bedrijventerreinen juist 'ideale' plekken zijn, als die wel dicht bij woongebieden en voorzieningen liggen, maar geen overlast voor de omgeving veroorzaken. Zeker voor de short stay kan het dan een prima oplossing zijn. [Zie praktijkvoorbeeld >](#)

5. Willen we te allen tijde dubbele afhankelijkheid voorkomen of niet?

Er is veel discussie over de dubbele pet die sommige werkgevers op hebben. Naast een rol als werkgever zijn zij ook nog eens huisbaas. Deze dubbele afhankelijkheid kan betekenen dat het verlies van het werk ook het verlies van huisvesting inhoudt. Uit discussies met betrokken partijen (waaronder migrantenorganisaties zelf) komt de lijn naar voren dat dubbele afhankelijkheid onder voorwaarden geen probleem hoeft te zijn. Belangrijkste randvoorwaarden daarbij zijn:

1. Arbeidsmigranten moeten altijd keuzevrijheid hebben waar te wonen. Ze mogen het aanbod van de werkgever accepteren. Maar van gedwongen winkelnering mag geen sprake zijn!
2. Naarmate arbeidsmigranten hier langer verblijven is het wenselijk dat zij doorstromen naar een situatie die steeds meer op 'gewoon wonen' lijkt. Dat betekent na verloop van tijd meer ruimte, privacy en huisvesting binnen de bebouwde kom.

6. Wat is de maximale huisvestingsomvang?

Er is veel discussie over de maximale omvang van huisvestingsvoorzieningen voor arbeidsmigranten. Willen we b.v. maximaal 4, 10, 25, 100 of 500 arbeidsmigranten op een locatie toestaan? In de praktijk blijken diverse huisvestingsvormen in tal van grootteklassen goed te functioneren. [Lees verder >](#) Hieronder vallen ook grootschalige locaties als Maasbree (200 plaatsen, [Lees verder >](#)), Waalwijk (400 plaatsen, [Lees verder >](#)), Zeewolde (600 plaatsen, [Lees verder >](#))

In de discussies spelen verschillende aspecten een rol zoals:

- de aanwezigheid van geschikte locaties/objecten;
- het economische naast het sociaal-maatschappelijke belang;
- de beheersbaarheid.

Het is goed hierbij ook te kijken naar de totale huisvestingsopgave. Als bij voorbeeld in Waalwijk gekozen was voor kleinschalige woonvormen in woningen, zouden er voor de 400 arbeidsmigranten die nu in één complex wonen, 100 woningen nodig zijn. Of 10 tot 20 Job lodges, als men dat de ideale maat zou vinden.

Het is van groot belang scherp onderscheid te maken tussen concrete feiten en beelden/vooroordelen. Zie ook spoor 4. Een interessante overweging bij het bepalen van de maximale huisvestingsomvang kan ook zijn wat de voorziening voor de gemeenschap kan betekenen. Mogelijk kunnen omwonenden mede profiteren van eventuele recreatieve of welzijnsvoorzieningen, die juist in grootschalige locaties mogelijk zijn. Maar ook op andere manieren kan er een lokale spin off zijn. Zo zijn lokale ondernemers van het buurschap Welberg (1.100 inwoners) blij met de huisvestingsvoorziening Stella Maris (400 plaatsen). Hetzelfde geldt onder meer voor de lokale voetbalclub: zij profiteren van sponsoring. [Lees verder >](#) En zo kunnen de winkeliers in de Vlaardingse Westwijk

de klandizie van de arbeidsmigranten, die nu de voormalige verzorgingsflat Valkenhof bewonen, goed gebruiken. [Lees verder >](#) Maar denk ook aan andere kansen die arbeidsmigranten kunnen bieden zoals een verrijking van het verenigingsleven. [Lees verder >](#)

7. Huisvesting binnen of juist buiten bebouwde kom?

In zijn algemeenheid kan worden gesteld dat arbeidsmigranten die hier kort verblijven onder voorwaarden in logiesgebouwen aan de rand van de bebouwde kom of eventueel in het buitengebied kunnen worden gehuisvest. Naarmate arbeidsmigranten hier langer verblijven, is het wenselijk dat zij doorstromen naar een situatie die steeds meer op 'gewoon wonen' lijkt. Dat betekent na verloop van tijd huisvesting binnen de bebouwde kom, meer mogelijkheden om kunnen te integreren en meer ruimte en privacy.

8. Is de huisvesting (voornamelijk) een lokale of een regionale voorziening?

Sommige gemeenten kiezen voor een beleid met als eerste inzet de 'eigen arbeidsmigranten'. [Lees verder >](#). Toch is dat gezien de aard van het vraagstuk geen houdbare positie. Flexwerk is naar zijn aard altijd wisselend in volume en locatie. Daarom is het zo belangrijk om op regionale schaal tot afstemming te komen. De ene gemeente zal meer mogelijkheden hebben huisvesting te realiseren dan de andere. Om toch invulling te geven aan de regionale huisvestingsbehoefte kunnen gemeenten afspreken om de lasten en de lusten te verdelen.

9. Willen we als gemeente alleen faciliteren of ook activeren?

Een gemeente kan zich beperken tot het creëren van de randvoorwaarden waarbinnen marktpartijen ruimte hebben om goede huisvesting te realiseren. Om sneller tot concrete huisvestingsoplossingen te komen, gaan sommige gemeenten een stapje verder.

- Sommige gemeente stellen een afwegingskader op, dat initiatieven voor huisvestingsvoorzieningen voor arbeidsmigranten tegen een objectieve meetlat legt. Met het doorlopen van een set criteria, kan een indicatie worden gegeven hoe een project 'scoort'. [Zie voorbeeld Reusel de Mierden >](#)
- Sommige gemeenten stellen locatiecriteria op. Huisvesters kunnen dan zelf op zoek naar locaties en weten tevoren dat hun plan op die criteria getoetst zal worden. Zie voorbeeld de gemeente Tilburg. [Lees verder >](#)
En de gemeente Noordoostpolder. [Lees verder >](#)
- Locatiecriteria kunnen actief ingezet worden door na vaststelling een 'call for proposals' uit te schrijven. De gemeente Westland wil marktpartijen stimuleren de komende jaren op diverse locaties zo'n 2.000 extra bedden realiseren. [Lees verder >](#). De gemeente Den Haag daagde ondernemers enkele jaren geleden uit om met concrete voorstellen te komen om nog eens 1.000 plekken te realiseren. [Lees verder >](#) De gemeente Rotterdam nodigde destijds op vergelijkbare wijze ondernemers uit om de opgave van 2.000 plaatsen te realiseren. [Lees verder >](#)
- Een andere actieve benadering is het inventariseren van de mogelijkheden tot transformatie van vastgoed in eigen bezit en/of van marktpartijen¹⁰.
- Een eenvoudige manier om huisvesters en ondernemers te ondersteunen is het inzichtelijk maken van de gemeentelijke contactpersonen.

---

¹⁰ Zie ook spoor 1 'Afwegingskader (her)gebruik/transformatie leegstaand gemeentelijk vastgoed'

10. Mogen naast het SNF-keurmerk nog andere eisen aan de huisvesting worden gesteld?

Uiteraard moet huisvesting sowieso aan de wettelijke vereisten voldoen die bij voorbeeld het Bouwbesluit stelt, of die voortvloeien uit een goede ruimtelijke ordening. Het SNF-keurmerk biedt een breed gedragen ondergrens als het gaat om de kwaliteit van de huisvesting van arbeidsmigranten. Er kunnen echter verschillende redenen zijn waarom gemeenten naast het SNF-keurmerk andere eisen stellen, die voortvloeien uit een bredere belangenafweging. Denk bijvoorbeeld aan:

- a. Het borgen van goed beheer
- b. Het voorkomen van ongewenste parkeerdruk
- c. Het voorkomen van ongewenste ruimtelijke concentraties

AD A) Het borgen van goed beheer

Met uitzondering van enkele kleinschalige projecten met alleen zelfstandige woningen, is overal veel aandacht voor het (sociaal) beheer nodig. In woonprojecten waar veel mensen samen wonen, voorzieningen delen en dat ook nog eens relatief kort doen, is altijd enige vorm van regulering en toezicht nodig. De mate waarin en de professionaliteit waarmee dat gebeurt kan per project verschillen. Een goed en doortastend beheer is niet alleen nodig om het leefklimaat in het woongebouw voor iedereen prettig te houden, maar ook om de relatie met de omgeving goed te houden. Projecten als deze liggen al snel onder een vergrootglas en incidenten waar niet goed op gereageerd wordt kunnen snel tot relatie- en imagoschade leiden. Bij de start van dergelijke projecten kan al veel verzet ontstaan en een goed beheerplan waarbij omwonenden desgewenst worden betrokken kan veel problemen voorkomen. Het SNF-keurmerk stelt geen specifieke eisen aan de wijze waarop het beheer is georganiseerd. Het is dus heel goed mogelijk dat een gemeente naast het SNF-keurmerk aanvullende eisen stelt aan het beheer. Dat doet bij voorbeeld de gemeente Oss. [Lees verder >](#)

AD B) Het voorkomen van ongewenste parkeerdruk

Een gebrek aan voldoende parkeerruimte kan veel overlast voor de omgeving opleveren. Het is daarom van groot belang om aan de 'voorkant' goed na te denken hoe dat kan worden geregeld. Het SNF-keurmerk stelt geen eisen aan het benodigde aantal parkeerplaatsen. Het is dus heel goed mogelijk dat een gemeente naast het SNF-keurmerk aanvullende eisen stelt aan het wenselijk aantal parkeerplekken. Het aantal benodigde parkeerplaatsen wordt sterk bepaald door de wijze waarop het vervoer van arbeidsmigranten is georganiseerd. Als de werkgever/huisvester zorgt voor het vervoer tussen werk- en verblijfslocatie en als de arbeidsmigranten niet met eigen vervoer naar Nederland worden gehaald, is het benodigde aantal parkeerplaatsen minimaal. Het omgekeerde kan ook plaatsvinden: naast een eigen auto heeft men ook de beschikking over een (gedeelde) auto van een uitzendbureau/werkgever. In dat geval is de parkeerbehoefte fors. Voor parkeernormen wordt doorgaans uitgegaan van de zogeheten parkeercijfers, die door [CROW](#) zijn gepubliceerd. In de CROW-publicaties over parkeernormering wordt voor zelfstandige kamerverhuur (niet-zijnde studenten) afhankelijk van de locatie een normering gegeven die ligt in de range van 0,5 - 0,8 parkeerplaatsen per kamer. [Lees verder >](#)

AD C) Het voorkomen van ongewenste ruimtelijke concentraties

Er kunnen zich situaties voordoen waarbij voorkomen moet worden dat het 'absorptieniveau' van bepaalde wijken of buurten wordt overschreden. Gemeenten kunnen dan naast de vereisten uit het SNF-keurmerk aanvullende ruimtelijk eisen stellen om b.v. een goed leefklimaat te borgen. Om deze reden heeft de gemeente Aalsmeer een afstandscriterium opgenomen voor nieuwe voorzieningen in woonwijken en woonlinten. [Lees verder >](#)

SPOOR 2

Het handhaven op woon- of verblijfsituaties die niet aan de voorschriften voldoen

Dit spoor gaat in op het belang van en de mogelijkheden voor adequate handhaving. Dat gaat altijd samen met een goed en helder ruimtelijk beleid.

Onderwerpen die aan bod komen:

- Een helder ruimtelijk beleid gaat altijd samen met adequate handhaving ...
- Dit zijn partners die de gemeentelijke handhaving kunnen ondersteunen...
- Maak ook gebruik van de zelfregulering in de markt....
- 5 vragen en dilemma's bij de vormgeving van een handhavingsaanpak...

Een helder ruimtelijk beleid gaat altijd samen met adequate handhaving ...

Handhaven op goede en fatsoenlijke huisvesting voor arbeidsmigranten is om verschillende redenen van belang. Denk aan risico's van overbewoning en overlast, of voor de gezondheid en de brandveiligheid. Of een overheid en hulpdiensten die niet weten wie waar woont als zich calamiteiten voordoen. Maar voldoende toezicht en handhaving zijn ook van belang om een level playing field te creëren. Werkgevers die lak hebben aan de regels om zo goedkoop mogelijk uit te zijn hebben lagere kosten dan hun collega's die het wèl netjes willen doen. Zij belemmeren daarmee investeringen in fatsoenlijke huisvesting. Als gemeenten niet voldoende handhaven, wordt het probleem dus nooit opgelost. De vraag is: hoe kunnen gemeenten handhaving op goede huisvesting voor arbeidsmigranten organiseren? [Lees verder >](#)

Peter Knoops, Teamleider Peelland Interventie Team (PIT)

Sinds januari 2017 wordt overlast en complexe handhavingsproblematiek -waar- onder de integrale aanpak omstandigheden arbeidsmigranten van arbeidsmigranten- in de Peel succesvol aangepakt door het Peelland Interventieteam (PIT). Knoops: "De gezamenlijke aanpak van het PIT komt voort uit het Helmond Interventieteam (HIT). Dit is zo'n 12 jaar geleden opgericht om gezamenlijk problemen op te lossen in een wijk die gerevitaliseerd werd. Het project is uitgegroeid tot een structureel team, want we zagen dat het samenwerken loonde. Ook sloten zich steeds meer organisaties aan. Want als je samenwerkt bereik je meer dan alleen. [Lees verder >](#)

[Lees verder](#)

[Project Integrale aanpak omstandigheden arbeidsmigranten Peelland 2015-2016 Landelijke stuurgroep interventieteams](#)

Bij het organiseren van handhaving doet zich de vraag voor op welk niveau dat kan of moet geschieden. Immers, als slechts één gemeente werk maakt van adequate handhaving, merken omliggende gemeenten dat direct: het zogeheten 'waterbedeffect'. Om deze reden gaat de voorkeur uit naar een regionale handhavingsaanpak.

Dit zijn partners die de gemeentelijke handhaving kunnen ondersteunen...

Regionale Uitvoeringsdienst (RUD)

Er zijn 29 omgevingsdiensten (regionale uitvoeringsdiensten of RUD) in Nederland. Deze omgevingsdiensten zorgen, in opdracht van gemeenten en provincies, voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) op het gebied van milieu. Sommige omgevingsdiensten voeren extra taken uit, zoals bouw- en woningtoezicht of advisering over bijvoorbeeld energie of natuur. De handhaving op goede huisvesting voor arbeidsmigranten kan dus regionaal belegd zijn bij een RUD maar dat hoeft niet. Voor een overzicht van de omgevingsdiensten en contactgegevens [klik hier >](#).

VNG Kenniscentrum Handhaving en Naleving (KCHN)

Veel gemeenten ondervinden overlast van de gevolgen van illegale huisvesting van arbeidsmigranten. Om risicovolle woonsituaties effectief te bestrijden is een integrale aanpak nodig. Niet alleen repressief, maar juist ook gericht op structurele oplossingen. VNG KCHN ondersteunt gemeenten bij de aanpak van de huisvestingsproblematiek rondom arbeidsmigranten. [Lees verder >](#). Of vraag een [adviesgesprek](#) aan met een adviseur van team Multidisciplinair Handhaven.

Inspectie SZW

De Inspectie SZW draagt door inspectie, toezicht en opsporing bij aan naleving van wetten en regels. Enkele belangrijke toezicht- en opsporingstaken zijn:

- Toezicht houden op de naleving van de wet- en regelgeving op het terrein van arbeidsomstandigheden en het voorkomen van rampen met gevaarlijke stoffen;
- Toezicht houden op de naleving van de wet- en regelgeving ten aanzien van het verbod op illegale tewerkstelling en betaling onder het wettelijk minimumloon;
- Het opsporen van fraude, uitbuiting en georganiseerde criminaliteit binnen de keten van werk en inkomen (arbeidsuitbuiting, mensensmokkel en grootschalige fraude op het terrein van de sociale zekerheid).

[Lees verder >](#)

Vreemdelingenpolitie (AVIM)

De Afdeling Vreemdelingenpolitie, Identificatie en Mensenhandel (AVIM) houdt toezicht op de naleving van de Vreemdelingenwet. Verder voert de vreemdelingenpolitie identiteitsonderzoeken uit en bestrijdt zij criminele activiteiten als mensensmokkel. [Lees verder >](#)

De RIEC's en het LIEC

De tien RIEC's (Regionaal Informatie en Expertise Centrum) en het LIEC (Landelijk Informatie en Expertise Centrum) ondersteunen partners bij de aanpak van georganiseerde criminaliteit. Met als doel samenwerking te stimuleren en de overheid en maatschappij weerbaarder te maken om zo ondermijning tegen te gaan. Dat begint op het lokale niveau waarbij de RIEC's een belangrijke rol vervullen. Het LIEC ondersteunt de RIEC's daarbij op verschillende vlakken zoals kennisontwikkeling, juridische ondersteuning en ICT. [Lees verder >](#)

Zie ook gemeente Peel en Maas: [Wat te doen bij benadering door criminelen](#)

Bouw- en Woningtoezicht

Gemeenten beschikken over een team/afdeling Bouw- en Woningtoezicht. In een toenemend aantal gevallen is deze ondergebracht bij een Regionale Uitvoeringsdienst (RUD). Zij waken over wat er binnen de grenzen van de gemeente wordt gebouwd en of dat voldoet aan de voorschriften. Daartoe controleert de gemeente in verschillende fasen van het ontwerp tot de uiteindelijke realisatie, de stukken en de concrete uitvoering. Hierbij heeft de gemeente een dwingende macht waar uitvoerende partijen gehoor aan moeten geven. [Lees verder >](#)

Maak ook gebruik van de zelfregulering in de markt....

Om gemeenten, arbeidsmigranten, werkgevers, en buurtbewoners meer zekerheid te geven dat de huisvesting van arbeidsmigranten op orde is, is door marktpartijen een keurmerk ontwikkeld: het SNF-keurmerk (Stichting Normering Flexwonen). Alle uitzendorganisaties zijn via de CAO verplicht om dit keurmerk te voeren als zij arbeidsmigranten huisvesten. De bedrijven die het SNF-keurmerk hebben worden vermeld op de website van SNF. [Lees verder >](#)

Bij het organiseren en (gericht) inzetten van gemeentelijke handhaving, is het van belang inzicht en kennis te hebben van deze gecertificeerde huisvesting. Deze huisvesting heeft een aanzienlijk lager risico. Daarmee kan de gemeentelijke aandacht meer worden gericht op niet-gecertificeerde huisvesting. [Lees verder >](#)

5 vragen en dilemma's bij de vormgeving van een handhavingsaanpak...

1. Er zijn beperkte middelen: waarom zouden we gemeentelijke capaciteit hierop inzetten?

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de veiligheid van woningen en gebouwen en voor de leefbaarheid van buurten. Die verantwoordelijkheid betreft niet alleen de bewoners die er permanent wonen, maar ook de kort verblijvende gasten als EU-arbeidsmigranten. Als handhavende instantie dient de gemeente omstandigheden, die in strijd zijn met de lokale regels of bij voorbeeld het Bouwbesluit tegen te gaan. Door slim gebruik te maken van 'zelfregulerend vermogen van de markt' ([Lees verder >](#)) en door samen te werken met partners in handhaving kan de beperkte capaciteit gericht worden ingezet.

2. Kan handhaving onderscheid maken tussen notoire overtreders en goedbedoelenden die met hun rug tegen de muur staan?

Ja. De gemeente kan een scherp onderscheid maken tussen 'good en bad guys'. Met huisvesters die hun goede wil tonen en dat ook kunnen concretiseren met onder meer het SNF-keurmerk ([Lees verder >](#)), kan de gemeente afspraken maken over legalisering of het mee zoeken naar alternatieven. Aan notoire overtreders moet duidelijk worden gemaakt dat er voor hen geen plaats is en dat waar nodig tot strafrechtelijke vervolging of bestuursrechtelijke maatregelen wordt overgegaan.

3. Is het te voorkomen dat arbeidsmigranten zelf het slachtoffer worden van handhaving?

Als een redelijke termijn voor ontruiming kan worden geboden hoeft er geen probleem te zijn. In acute situaties soms wel. Het is dan altijd van belang om tevoren na te denken over noodopvang, zodat de arbeidsmigranten niet op parkbankjes moeten overnachten! Het is de moeite waard te onderzoeken of de huisvester of werkgever die in gebreke was de rekening daarvan gepresenteerd kan krijgen.

4. Hoe kan handhaving effectief worden ingezet om tot werkzame oplossingen te komen?

Gemeenten zullen vanuit de beginselplicht tot handhaven moeten optreden tegen onrechtmatige situaties en tegen overlast en verloedering. Dit betekent niet dat zij daarbij niet mee kunnen denken met huisvesters. Stel: een huisvesting voldoet bijvoorbeeld niet geheel aan de regels, maar levert geen gevaar of overlast. Biedt dan een redelijke termijn aan om verbeteringen aan te brengen of een andere locatie te zoeken. Repressie is beter te verantwoorden als er ook legale huisvestingsmogelijkheden worden geboden, of als er sprake is van gevaar.

5. Ergernis werkgevers en huisvesters: er zijn veel verschillen in aanpak tussen verschillende gemeenten

Een veelgehoorde klacht van werkgevers en huisvesters, die oplossingen zoeken voor fatsoenlijke huisvesting, is dat gemeentelijk beleid versnipperd en soms ad hoc is, zo het er al is. 'We worden gek van al die verschillende regels', klinkt het op bijeenkomsten. Dat is deels een 'fact of life', die nu eenmaal een gevolg is van lokale democratie, maar vaak ook een gevolg van een gebrek aan samenwerking en afstemming, waar die op zich heel goed mogelijk is. Transparant en begrijpelijk beleid zijn belangrijke voorwaarden om de samenwerking tussen publiek en privaat, die op dit dossier zo van belang is, mogelijk te maken.

SPOOR 3

Het inschrijven van arbeidsmigranten in de BRP

Dit spoor gaat in op de achtergronden, het belang en de vormgeving van een goede gemeentelijke registratie van arbeidsmigranten.

Onderwerpen die aan bod komen:

- Hoe zit het met het inschrijven van arbeidsmigranten in de Basisregistratie Personen...?
- Hoe werkt de Registratie Niet-Ingezetenen...?
- Wat betekent inschrijving in de BRP als ingezetene voor de arbeidsmigrant...?
- Inschrijvingsafspraken met werkgevers/uitzendbureaus
- 4 vragen en aandachtspunten bij de inschrijving van arbeidsmigranten in de BRP...

Hoe zit het met het inschrijven van arbeidsmigranten in de Basisregistratie Personen...?

In principe is iemand die voor een periode van 4 maanden of langer in Nederland verblijf zal houden, een ingezetene¹¹. Elke ingezetene is verplicht zich in te schrijven in de basisregistratie van zijn of haar woonplaats¹². Naast ingezetenen zijn er niet-ingezetenen. Dit zijn personen die niet of korter dan 4 maanden in Nederland verblijf zullen houden en/of een relatie hebben met Nederlandse overheidsinstellingen, zoals EU-arbeidsmigranten. Zij kunnen zich als niet-ingezetene bij een RNI-loket inschrijven (Registratie Niet-Ingezetenen). Overheidsinstellingen hielden tot enkele jaren geleden elk hun eigen registratie bij van niet-ingezetenen met wie zij te maken hadden. Nu worden in de RNI alle gegevens centraal en op dezelfde manier vastgelegd. Overigens, de BRP registreert niet het kenmerk EU-arbeidsmigrant als zodanig.

Lees verder

[Basisregistratie Personen](#)

[Registratie Niet-ingezetenen \(RNI\)](#)

De BRP-gegevens worden gebruikt binnen de gehele Nederlandse overheid. Gemeenten gebruiken de gegevens over hun eigen inwoners. Bijvoorbeeld bij de afgifte van reisdocumenten, vergunningen of voor de verzending van de stemkaarten. Daarnaast kunnen ook andere overheidsorganisaties en instanties die hiervoor zijn aangewezen, gegevens verstrekt krijgen uit de BRP. Voorbeelden zijn de Belastingdienst, waterschappen, de Sociale Verzekeringsbank en pensioenfondsen.

Hoe werkt de Registratie Niet-Ingezetenen...?

Sinds 6 januari 2014 kunnen niet-ingezetenen zich inschrijven in de RNI bij inschrijffvoorzieningen bij 19 gemeenten in Nederland. Dit zijn Alkmaar, Almelo, Amsterdam, Breda, Den Haag, Doetinchem, Eindhoven, Goes, Groningen, Heerlen, Leeuwarden, Leiden, Nijmegen, Rotterdam, Terneuzen, Utrecht, Venlo, Westland en Zwolle. Voor adres en contactgegevens [zie bijgaande link >](#)

¹¹ Met uitzondering van o.a. personeel van Europese en VN-instellingen

¹² Op 6 januari 2014 de Wet Basisregistratie Personen (Wet BRP) in werking getreden. Deze nieuwe wet vervangt de Wet gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens (Wet GBA).

Bij het RNI-loket worden alle gegevens op uniforme wijze geregistreerd, waaronder het woonadres in het land van herkomst. Hiervoor moeten niet-ingezetenen zich in persoon melden met een geldig identiteitsbewijs. Bij inschrijving aan het loket ontvangen niet-ingezetenen direct hun toegekende burgerservicenummer (BSN) en een afschrift van de opgenomen persoonsgegevens. De inschrijving is gratis.

REVA (Registratie Eerste Verblijf Adres): van pilot naar landelijke uitrol

In de RNI wordt het woonadres in het thuisland geregistreerd en niet het verblijfadres in Nederland. In Bestuurlijke Overleggen over EU-arbeidsmigratie gaven gemeenten aan inzicht te willen in het eerste verblijfadres van niet-ingezetenen om te weten wie in de gemeente resideert, ook al is dit voor een korte periode. Om het eerste verblijfadres te registreren realiseerde [ICTU](#), in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), de voorziening REVA: Registratie Eerste Verblijf Adres. Op 6 januari 2014 ging een pilot van start met deze voorziening, gelijktijdig met de livegang van de RNI. Tijdens het eerste contactmoment tussen een EU-arbeidsmigrant en de Nederlandse overheid legden vijf pilot-gemeenten in REVA het eerste verblijfadres vast.

Tijdens de ontwikkeling van REVA werkten we bij ICTU nauw samen met vijf pilot-gemeenten: Den Haag, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen en Westland. De pilot moest antwoord geven op de vraag of de registratie van het eerste verblijfadres bijdraagt aan het zicht dat gemeenten hebben op de woonomstandigheden van niet-ingezetenen, en of REVA bijdraagt aan de mogelijkheden om personen op tijd te wijzen op hun plicht tot inschrijving in de BRP. In de loop van 2015 besloot de minister van BZK om de pilot REVA in stand te houden, totdat inschrijving van het verblijfadres in de BRP mogelijk is. [Lees verder >](#)

Wat betekent inschrijving in de BRP als ingezetene voor de arbeidsmigrant...?

Het is een onjuiste veronderstelling dat inschrijving als ingezetene op zich rechten (zoals recht op toeslagen) en plichten (zoals een ziektekostenverzekering of de plicht om BPM te betalen) met zich mee brengt. Dergelijke rechten en plichten volgen uit de sectorwetgeving van de desbetreffende ministeries (zoals de ministeries van Financiën, VWS en SZW).

De BRP registreert alleen de feitelijke situatie, waarbij elke ingeschrevene recht heeft op inzage en correctie van de gegevens. Essentie van het bijhouden van de BRP is dat de overheid haar burgers kent en weet te bereiken. Dat leidt er uiteraard toe dat het effectueren van rechten en plichten zowel door de burger als door de overheid, beter mogelijk wordt.

Een gemeente moet volgens de wet BRP inschrijven op het adres waar de persoon feitelijk verblijft, ook als daar volgens andere regels niet gewoond mag worden. Dat heeft als voordeel dat de gemeente vervolgens een aanleiding heeft om daadwerkelijk tot handhaving over te kunnen gaan dan wel de arbeidsmigrant passende woonruimte aan te bieden.

Lees verder >

[Informatieblad Basisregistratie personen](#)
[12 documents on Identification documents](#)

Inschrijvingsafspraken met werkgevers/uitzendbureaus

Met name de gemeente Westland heeft veel succes geboekt bij haar inzet de registratie van arbeidsmigranten te verbeteren.

Inschrijvingsafspraken met werkgevers/uitzendbureaus

In de gemeente Westland (107.000 inwoners) wonen enkele duizenden arbeidsmigranten. Deze groep stond lange tijd niet ingeschreven in de BRP en was daarvoor 'onzichtbaar' voor de gemeente. Om de grote groep als ingezetene toch in te schrijven, heeft Westland een versnelde groepsinschrijving ontwikkeld. Tijdens de inschrijfbijeenkomsten kan de gemeente liefst 200 migranten per uur inschrijven. [Lees verder >](#) Zie ook hoofdstuk 1 [Staalkaart EU-arbeidsmigranten >](#).

4 vragen en aandachtspunten bij de inschrijving van arbeidsmigranten in de BRP..

1. Heffen we toeristenbelasting of zetten we in op inschrijving in de BRP?

Deze vraag is feitelijk geen dilemma. Als het gaat om inschrijving als ingezetene is dat een wettelijke plicht. Met de komst van de arbeidsmigranten als ingezetenen, neemt ook het aantal inwoners van een gemeente toe. Wanneer deze arbeidsmigranten staan ingeschreven in de BRP, stijgt de bijdrage van het Gemeentefonds vanuit het Rijk en kunnen ook gemeentelijke belastingen worden geheven. In de praktijk blijkt dat een groot deel van de EU-arbeidsmigranten niet als ingezetene staat ingeschreven in de BRP. In dat geval wordt geen uitkering ontvangen van het Rijk terwijl EU-arbeidsmigranten wél gebruik maken van de voorzieningen binnen de gemeente.

Het is mogelijk om ter zake van het verblijf van deze arbeidsmigranten toeristenbelasting te heffen. Daarmee wordt bereikt dat zij een financiële bijdrage leveren aan de gemeentelijke voorzieningen. Maar toeristenbelasting moet wel vooral gezien worden als dwangmiddel om inschrijving te bereiken. De gemeente is immers verplicht ervoor te zorgen dat haar ingezetenen ingeschreven staan (en omgekeerd zijn burgers verplicht zich te melden). Toeristenbelasting is op zich alleen mogelijk als een arbeidsmigrant korter dan 4 maanden in Nederland verblijft.

- De gemeente Westland gebruikt de toeristenbelasting als pressiemiddel. Werkgevers en verhuurders die arbeidsmigranten onderdak bieden, moeten toeristenbelasting betalen als arbeidsmigranten zich niet als ingezetene in de BRP laten registreren. [Lees verder >](#)
- De gemeente Deurne hanteert de term niet-ingezetenenbelasting. [Lees verder >](#)
- Gemeente Tiel verplicht niet-ingeschreven arbeidsmigranten toeristenbelasting te betalen. [Lees verder >](#)
- Bodegraven-Reeuwijk heft toeristenbelasting voor arbeidsmigranten die zich niet inschrijven. [Lees verder >](#)
- Dossier toeristenbelasting VNG. [Lees verder >](#)

2. Kan bij (tijdelijk) verblijf van arbeidsmigranten op een recreatiepark inschrijving als ingezetene in de BRP plaatsvinden?

Volgens de Wet BRP moeten gemeenten burgers inschrijven op het adres waar een burger feitelijk woont, óók als dat een vakantiepark of camping is. Als de bestemming geen bewoning op deze locatie toestaat, zijn er twee mogelijkheden: handhaven en de bewoning beëindigen of het bestemmingsplan aanpassen. Beide opties vergen een zorgvuldige afweging. Zolang de bewoning echter feitelijk plaats vindt, kan inschrijving op het desbetreffende adres niet geweigerd worden.

In dat geval zou namelijk de kwaliteit van de Basisregistratie Personen (BRP) in het gedrang komen, want dan kloppen de gegevens niet met de feitelijke situatie. Essentie van het bijhouden van de BRP is dat de overheid haar burgers kent en weet te bereiken. Voor de bereikbaarheid van de burger gaat het uiteindelijk om waar hij fysiek woont.

Belangrijk te weten is dat niet het Rijk maar de gemeenten sinds 2012 de regels vaststellen voor het permanent bewonen van recreatiewoningen. In de meeste gevallen vinden de lokale overheden er geen doekjes om: recreatiewoningen zijn bedoeld om in te recreëren en niet om in te wonen. Permanente bewoning komt vaak niet overeen met het bestemmingsplan. De redenen om hieraan vast te houden zijn divers en lopen uiteen van een strenge gemeentelijke kampeerverordening tot het niet mis willen lopen van toeristenbelasting. Overigens zijn er wel parken waar de huisvesting van arbeidsmigranten en het denken daarover volop in ontwikkeling is. [Lees verder >](#).

Lees verder

[Permanente bewoning van vakantieparken aangepakt.](#)

3. Ondernemers wensen een duidelijk en eenduidig beleid voor RNI-inschrijving

Het is aan te bevelen om telefonisch of via internet een afspraak te maken bij een van de 19 RNI-loketgemeenten. Als het gaat om een afspraak voor groepen (circa vijf of meer personen) is het handig om contact op te nemen met de RNI-accountmanager van een van de 19 gemeenten. [Lees verder >](#)

Voor overige vragen en contact kunt u terecht bij de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens. [Lees verder >](#)

4. Te weinig mogelijkheden voor huisvesting leidt tot grote terughoudendheid bij inschrijving als ingezetene in de BRP

Veel ondernemers geven aan terughoudend te zijn hun werknemers als ingezetene te laten inschrijven in de BRP omdat dit 'veel gedoe' en weinig voordeel oplevert. Concurrenten die het niet doen, hebben daarom ten onrechte een concurrentievoordeel. Onder 'veel gedoe' kan ook worden verstaan dat men mensen heeft gehuisvest op plekken waar dat niet mag. Of dat de kwaliteit van huisvesting niet aan de normen voldoet en dat men bang is dat de registratie tot ontdekking leidt. Bovendien heerst tussen de ondernemers/huisvesters en de gemeenten nogal eens wantrouwen. Ook hier kan een goede communicatie tussen de partijen goede diensten bewijzen.

In het algemeen geldt dat het verstandig is een klimaat te scheppen waarin openheid en transparantie lonen in plaats van tot afstraffing leiden. Voor de gemeente betekent het dat een ondernemer of huisvester, die het graag netjes wil doen, niet direct het mes op de keel moet krijgen. Ondernemers moeten zich aan de andere kant realiseren dat iemand administratief 'onzichtbaar' maken, de situatie van de arbeidsmigrant en de gemeente juist niet ten goede komt.

SPOOR 4

Het organiseren van heldere en (pro)actieve communicatie

Dit spoor gaat in op feiten en vooroordelen over arbeidsmigranten en over het vormgeven van goede communicatie rond huisvestingsinitiatieven.

Onderwerpen die aan bod komen:

- Omgaan met vooroordelen over EU-arbeidsmigranten...
- Dit is belangrijk bij het vormgeven van de communicatie...
- 4 cruciale communicatielijnen....

Omgaan met vooroordelen over EU-arbeidsmigranten...

De beeldvorming over EU-arbeidsmigranten is door de bank genomen negatief. Of het nu gaat om huisvesting, werk, criminaliteit: arbeidsmigranten krijgen vaak 'het nadeel van de twijfel'. [Bekijk documentaire >](#) Verdringing van Nederlandse arbeidskrachten en oneerlijke concurrentie worden door veel Nederlanders als de grootste problemen gezien; op de voet gevolgd door een vermeende toename van overlast en criminaliteit. [Meer informatie >](#) Arbeidsmigratie kent schaduwzijden. Daarvoor kunnen en mogen we onze ogen niet sluiten. Maar zijn de problemen ook daadwerkelijk zo groot als we denken? Of is de beeldvorming vooral gebaseerd op emoties en vooroordelen? Wat vertellen feiten, cijfers en andere perspectieven ons over rol en positie van EU-arbeidsmigranten?

Lees verder

[10 voordelen over arbeidsmigranten](#)

Dit is belangrijk bij het vormgeven van de communicatie...

Zeker gezien deze negatieve beeldvorming kan het belang van goede projectcommunicatie niet worden overschat. Een substantieel aantal huisvestingsprojecten wordt alsnog in een vergevorderd stadium afgeblazen als gevolg van slechte en/of te late communicatie. Als een project door het geruchtencircuit of een slechte pers een bepaald stempel krijgt, is het moeilijk dat achteraf weer recht te zetten. Het is daarom van belang met betrokken partijen vooraf goede communicatieafspraken te maken. Wie communiceert wat, op welke wijze en op welk moment?

Er zijn meerdere partijen bij de huisvesting van arbeidsmigranten betrokken, met ieder hun eigen belang en rol:

- werkgevers (directe werkgevers zoals landbouwbedrijven, uitzendorganisaties);
- huisvesters (initiatiefnemers voor huisvesting, zoals gespecialiseerde huisvesters, uitzendorganisaties of werkgevers die zelf huisvesting aanbieden, woningcorporaties);
- bestuurders en beleidsmakers bij gemeente, regio en provincie;
- gemeenteraadsleden;
- arbeidsmigranten;
- omwonenden (bewoners en bedrijven) rondom huisvesting;
- pers en media.

De initiatiefnemers van een huisvestingsproject moeten aan de voorkant goed nadenken hoe en wanneer ze die belanghebbenden meenemen in het proces, hen tijdig van goede informatie voorzien en ook met hen in gesprek gaan. Dat is geen eenvoudige opgave. Immers, het is niet vanzelfsprekend dat iedereen elkaars taal spreekt. Interessant in dit verband is de aanpak van de gemeente Zaltbommel:

De gemeente Zaltbommel herziet haar beleid voor de huisvesting van arbeidsmigranten. Dit doet zij door belanghebbenden en geïnteresseerden actief bij de aanpassingen van het beleid te betrekken. Zo is er een breed maatschappelijk panel en daarnaast was er een digitale enquête zodat iedereen zijn inbreng kon geven. [Lees verder >](#)

4 Cruciale communicatielijnen

1. Bestuurders/initiatiefnemers informeren de gemeenteraad

De gemeenteraad zal vaak met de voorgenomen huisvestings/ruimtelijke plannen moeten instemmen. Daarom is het van belang dat leden van de raad goed en regelmatig geïnformeerd worden om uiteindelijk een goede belangenafweging te kunnen maken. In de praktijk lopen veel huisvestingsprojecten mis door heftige Nimby-gevoelens vanuit de bevolking. Het is goed dat de raad naast deze emoties ook het lokaal/regionaal economisch belang mee weegt.

Betrokken (inlenende) werkgevers kunnen een actieve rol hierin spelen door ook hun belang expliciet te maken. Daarnaast moeten raadsleden een realistisch beeld krijgen van de omgevingseffecten van het voorgenomen project. Het kan ook helpen met elkaar een bezoek te brengen aan een of meer geslaagde huisvestingsprojecten elders. Zie hier voor een [overzicht met goede praktijkvoorbeelden](#). Interessant kan ook zijn met elkaar de [film over 'draagvlak huisvesting'](#) te bekijken.

2. Werkgevers dragen de economische noodzaak van arbeidsmigratie uit

Werkgevers halen -al dan niet via uitzendbureaus- arbeidsmigranten naar Nederland. Zij kunnen duidelijk maken welke economische bijdrage arbeidsmigranten leveren: zonder deze buitenlandse werknemers zouden veel sectoren met acute personeelstekorten kampen. Zonder arbeidsmigranten ligt er geen sla, paprika en kip op ons bord. Er zijn maar zeer beperkt alternatieve oplossingen beschikbaar. Experimenten om Nederlandse langdurig werklozen in de land- en tuinbouw in te schakelen zijn bij voorbeeld weinig succesvol geweest. [Lees verder >](#)

Lees verder

[Arbeidsmigranten van grote economische waarde voor Nederland](#)
[CPB/SCP: Verdringing op de arbeidsmarkt](#)

3. Pers en media worden actief geïnformeerd

Pers en media belichten doorgaans vooral de negatieve kant van de arbeidsmigratie. Het staat buiten kijf dat er misstanden zijn, die we als samenleving niet kunnen en mogen tolereren. Keerzijde is dat de zaken die wel goed gaan, niet of nauwelijks gezien worden. Om het draagvlak voor huisvesting van EU-arbeidsmigranten te versterken, is het zeer te overwegen ook pers en media bijtijds en actief ('aan de voorkant') te informeren over voorgenomen en goed doordachte nieuwe projecten. Bedenk van tevoren welke nieuwswaardigheden interessant kunnen zijn voor de pers. Mogelijk kunnen journalisten verleid worden met een primeur. Bedenk dat 'een goede pers' een project de wind mee kan geven! [Lees voorbeeld >](#)

4. Het proactief en doordacht informeren van omwonenden

De meeste huisvestingsplannen staan of vallen met een zorgvuldige communicatie met omwonenden. Het kan niet genoeg worden benadrukt hierbij enkele basale 'spelregels' in acht te nemen:

- zorg voor *transparante besluitvorming*: een basisvoorwaarde voor vertrouwen in de buurt;
- *communiceer bijtijds*: als omwonenden via de pers, social media of informele kanalen van de huisvestingsplannen vernemen, staan de gemeente/ initiatiefnemers direct op achterstand. En deze achterstand is doorgaans niet eenvoudig goed te maken;
- kom met een *doordacht gedegen plan*: onderdeel daarvan zijn goede afspraken over exploitatie en beheer waaruit blijkt wie (gemeente, huisvester, werkgever) waarop is aan te spreken;
- neem bezwaren van omwonenden *serieus*. Hun belangen zijn van een andere orde dan die van de gemeente/initiatiefnemer. Denk aan de 'voorkant' aan oplossingen van mogelijk in te brengen bezwaren. Maatregelen die vertrouwen kunnen geven zijn een 24-uurs meldmogelijkheid bij overlast, het instellen van een bewonersbeheergroep en heldere huisregels voor de werkmigranten, inclusief sancties. [Lees verder >](#) Handreiking woonoverlast en verloedering;
- *Organiseer 'inloopbijeenkomsten'* of laagdrempelige contactmomenten waarbij alle betrokken partijen (dus niet alleen de gemeente maar ook werkgevers/ huisvester/ bemiddelaar etc.) aanwezig zijn. Inloopbijeenkomsten hebben als voordeel dat ze laagdrempelig zijn en er ruimte is om alle bewonersvragen direct neer te leggen. Een ander groot voordeel is dat de kans kleiner is dat een bijeenkomst wordt 'gekaapt' door nadrukkelijk aanwezige sceptici.

Lees verder

[Ruimte voor werkmigranten, BZK 2013 \(p41 e.v.\)](#)

[Rapportage onderzoek 'Voortgang huisvesting werkmigranten 2015, p66 essay 6 'Draagvlak in de samenleving en omgaan met NIMBY' dossier communicatie en Nimby](#)

NEE Geen ongeadresseerd reclamedrukwerk, géén Huis aan Huis bladen **NEE**
Verplicht bij de Gemeente of het 0900-2022091, 0.21 p.m.

NEE Geen ongeadresseerd reclamedrukwerk, géén Huis aan Huis bladen **NEE**
Verplicht bij de Gemeente of het 0900-2022091, 0.21 p.m.

NEE Geen ongeadresseerd reclamedrukwerk, géén Huis aan Huis bladen **NEE**
Verplicht bij de Gemeente of het 0900-2022091, 0.21 p.m.

NEE Geen ongeadresseerd reclamedrukwerk, géén Huis aan Huis bladen **NEE**
Verplicht bij de Gemeente of het 0900-2022091, 0.21 p.m.

NEE Geen ongeadresseerd reclamedrukwerk, géén Huis aan Huis bladen **NEE**
Verplicht bij de Gemeente of het 0900-2022091, 0.21 p.m.

NEE

NEE Geen ongeadresseerd reclamedrukwerk, géén Huis aan Huis bladen **NEE**
Verplicht bij de Gemeente of het 0900-2022091, 0.21 p.m.

NEE Geen ongeadresseerd reclamedrukwerk, géén Huis aan Huis bladen **NEE**
Verplicht bij de Gemeente of het 0900-2022091, 0.21 p.m.

SPOOR 5

Het stimuleren van taal en participatie

Dit spoor gaat in op de verantwoordelijkheden rond taal en participatie, mogelijkheden de taal te leren, het wegwijs maken van arbeidsmigranten en de participatieverklaring.

Onderwerpen die aan bod komen:

- De verantwoordelijkheid voor taal en participatie...
- Dit zijn mogelijkheden om (zelf) de taal te leren...
- Zo kunnen arbeidsmigranten wegwijs worden gemaakt...
- inzet van het participatieverklaringstraject...
- 3 dilemma's en vragen rond het stimuleren van taal en participatie...

De verantwoordelijkheid voor taal en participatie...

Aan arbeidsmigranten uit andere Europese landen kunnen geen inburgeringseisen worden gesteld. Toch is het belangrijk dat ook arbeidsmigranten -ook als die hier tijdelijk zijn- de taal leren en participeren. Arbeidsmigranten zijn daar in eerste instantie zelf verantwoordelijk voor. Maar er ligt ook een verantwoordelijkheid voor de werkgever en uitzendorganisaties. Zij bemiddelen de migranten immers bij het vinden van werk hier. Zij hebben er ook belang bij dat hun medewerkers, de Nederlandse taal voldoende machtig zijn. Onvoldoende taalbeheersing kan immers leiden tot onder meer veiligheidsrisico's, productieverlies, slechtere klantcontacten en een hoger ziekteverzuim.

Dit zijn mogelijkheden om (zelf) de taal te leren...

Hoewel er geen inburgeringseis geldt voor EU-arbeidsmigranten is het van belang dat zij zo snel mogelijk Nederlands leren. Denk hierbij aan communicatie over veiligheid op het werk, met overheidsinstanties en met de school van de kinderen. Vanuit de Rijksoverheid zijn een groot aantal individuele werkgevers en branches benaderd om te investeren in de taalvaardigheid van hun medewerkers en daarmee in hun eigen bedrijf. Zie het [Taalakkoord werkgevers >](#). Dit akkoord maakt deel uit van het interdepartementale programma [Tel mee met Taal >](#).

Er zijn voor arbeidsmigranten verschillende manieren om Nederlands te leren:

- door zelfstudie: er zijn verschillende zelfstudiepakketten met boekjes, dvd's, cd's, etc. beschikbaar. Daarnaast biedt e-learning interessante mogelijkheden. Bij voorbeeld [oefenen.nl](#) en [zelfstartenmetnederlands.nl](#) (beschikbaar in de talen Bulgaars, Pools en Roemeens)
- met een taalcoach: de Nederlandse taal kan geleerd worden door veel te oefenen. Een vrijwillige taalcoach kan daarbij helpen. [Klik hier](#) voor het Kumpelproject in Peel en Maas [en hier](#) voor het project taalmaatjes in Schagen
- Kijk voor diverse mogelijkheden voor taal- en inburgeringscursussen in de buurt op [hetbegintmettaal.nl](#) of [taalzoeker.nl](#);
- Er zijn voor werkgevers verschillende mogelijkheden om een betere taalbeheersing op de werkvloer te stimuleren. [Lees verder >](#). Ook sectorinstituten als STOOF (Stichting Opleiding & Ontwikkeling Flexbranche) bieden kansen voor (betere) taalbeheersing van medewerker. [Lees verder >](#)

Geld lenen voor een taal- en inburgeringscursus?

EU-arbeidsmigranten kunnen geld lenen van de overheid om een inburgerings- of taal cursus te doen. [Lees verder >](#)

Zo kunnen arbeidsmigranten wegwijs worden gemaakt...

De Inspectie SZW heeft in nagenoeg alle in de EU aanwezige talen een brochure gemaakt met alle noodzakelijk acties die arbeidsmigranten moeten ondernemen na aankomst in Nederland. Van het inschrijven bij de gemeente, rechten en plichten als werknemer of zelfstandig ondernemer, tot en met de regels en gebruiken omtrent wonen in Nederland. [Lees verder >](#)

Maar ook gemeenten, werkgevers, huisvesters en maatschappelijke partners (denk aan welzijnsorganisaties, bibliotheken, kerken, sportverenigingen, gezondheidsorganisaties etc.) kunnen een rol hebben om de arbeidsmigranten wegwijs te maken in de Nederlandse samenleving. Voor iedere betrokken partij geldt: wat willen we de EU-arbeidsmigrant meegeven? En waar kunnen we de migrant (nog meer) bereiken? Het is belangrijk goed na te denken voor welke vorm wordt gekozen. Kiezen we bijvoorbeeld alleen voor een digitaal loket? Een (part-time) bemand loket? Of kiezen we voor een telefonische hulplijn?

Goede en betrouwbare informatie is ook van belang om misstanden en vervelende situaties te voorkomen. Mede om deze reden adviseren diverse organisaties als het College voor de Rechten van de Mens laagdrempelige informatieloketten op gemeentelijk niveau te bevorderen. [Lees verder >](#)

Overigens bestaan er al verschillende van zulke informatiepunten, soms gemeentelijk, soms regionaal werkend. Hierin kunnen de verschillende partijen hun aanbod bundelen.

Een gezamenlijk informatiepunt is niet altijd haalbaar. Verschillende gemeenten hebben ervoor gekozen digitale informatieloketten in te richten. Zie onder meer de [gemeente Westland](#). Andere gemeenten kiezen voor het aanbieden van spreekuren voor EU-arbeidsmigranten zoals gemeente [Den Haag >](#). Zie voor een overzicht Informatiepunten EU-arbeidsmigranten [bijgaande link >](#).

Enkele andere vormen van het wegwijs maken van arbeidsmigranten zijn:

- informatiebeurs Poolse arbeidsmigranten; [Lees verder >](#)
- informatie vanuit een bibliotheek; [Lees verder >](#)
- informatie vanuit een woningcorporatie. Zij kunnen arbeidsmigranten er actief op wijzen om zich bijtijds in te schrijven voor een reguliere huurwoning. Dit om eventuele wachttijd bij definitief verblijf te beperken;
- informatie vanuit belangenorganisaties van en voor migranten zoals de [stichting Barka >](#)
- informatieaanbod van specifieke websites en folders. Aanbevelenswaardig is de folder [Nieuw in Nederland >](#)

Inzet van het participatieverklaringstraject...

Sinds 1 oktober 2017 is het participatieverklaringstraject een onderdeel van het inburgeringsexamen voor inburgeringsplichtigen. Het traject is ook waardevol voor de groep niet-inburgeringsplichtigen zoals bijvoorbeeld EU- arbeidsmigranten.

Pilot participatieverklaring

In de pilot participatieverklaring (looptijd maart 2014 t/m maart 2015) heeft een aantal gemeenten en regio's met verschillende vormen van het traject geëxperimenteerd voor deze doelgroep. Onderdelen van deze trajecten waren ondermeer verwelcoming, het wegwijs maken in de gemeente, het verschaffen van informatie over rechten en plichten en het kennismaken met lokale organisaties.

Opbrengsten

De trajecten worden zowel door gemeenten als deelnemers overwegend positief gewaardeerd. Gemeenten noemden als opbrengsten van de trajecten o.a. dat zij meer zicht hebben gekregen op de doelgroep en hun specifieke behoeften en dat de trajecten hebben bijgedragen aan de versterking van de contacten tussen nieuwkomers en de lokale bevolking. Deelnemers gaven aan dat zij door deelname aan de trajecten meer hebben geleerd over de omgeving en relevante voorzieningen en een groter besef hebben gekregen van de rechten, plichten en fundamentele waarden van de Nederlandse samenleving.

- Zie ook het [evaluatie rapport pilot participatieverklaring](#), Regioplan 2015 en [Vervolgonderzoek pilot Participatieverklaring en evaluatie project 'Arbeidsmigranten en taal'](#), Regioplan 2017

Meerwaarde ontstaat door het participatieverklaringstraject in een brede maatschappelijke context in te bedden. Zie hieronder voorbeelden van toepassingen door gemeenten in het kader van de pilot participatieverklaring.

- Peel en Maas: arbeidsmigranten hebben kennism gemaakt met de Nederlandse samenleving en zijn een vervolgtraject met taallessen gestart. [Lees verder >](#)
- Westland: deze gemeente combineerde de ondertekening van de verklaring met bijeenkomsten die gericht zijn om migranten meer te betrekken bij de samenleving; [Lees verder >](#)
- Zundert: deze gemeente wil arbeidsmigranten door middel van een brochure in hun eigen taal welkom heten in de gemeente en wegwijs maken in de regels in Zundert over bijvoorbeeld wonen, gezondheidszorg en onderwijs. Daarnaast organiseert de gemeente een 8-tal bijeenkomsten waar arbeidsmigranten workshops kunnen volgen over de normen en waarden in de Nederlandse samenleving met daaromheen een informatiemarkt van lokale partners die te maken hebben met arbeidsmigranten. [Lees verder >](#)

Lees verder

[Staalkaart gemeentelijk beleid gericht op integratie EU-migranten](#)

[Nieuw in Nederland](#)

[Rapportage onderzoek 'Voortgang huisvesting arbeidsmigranten 2015', essay 5.](#)

[De positie van de arbeidsmigrant zelf dossier taal en participatie](#)

3 dilemma's en vragen rond het stimuleren van taal en participatie...

1. Willen arbeidsmigranten wel of niet integreren?

Dat hangt vooral af van de verblijfsintentie van de arbeidsmigrant. Zo zal de seizoensarbeider, die in korte tijd vooral veel geld wil verdienen, weinig integratiebehoefte hebben. Dit in tegenstelling tot de arbeidsmigrant die zijn toekomst in Nederland ziet weggelegd. Het is overigens goed mogelijk dat iemands perspectief na verloop van tijd verandert. Daar kan ook de omgeving mogelijk een rol bij spelen. Een arbeidsmigrant woonachtig in een stedelijk gebied heeft waarschijnlijk meer mogelijkheden om te kunnen integreren dan een arbeidsmigrant buiten de bebouwde kom in een meer landelijk gebied.

2. Hoe kunnen eventuele onderwijsachterstanden bij kinderen van arbeidsmigranten (verder) worden voorkomen?

- Om te voorkomen dat taalachterstanden (verder) oplopen, is het van belang kinderen van EU-migranten te stimuleren om op zo'n jong mogelijke leeftijd het onderwijsproces in te stappen;
- Voor kinderen van arbeidsmigranten die hier kort verblijven, is het van belang dat zij begeleid worden naar anderstalig onderwijs. Vaak is er dan ook de mogelijkheid een aanvraag voor leerlingenvervoer in te dienen.

3. Hoe kunnen arbeidsmigranten meer gebruik maken van lokale vrijetijdsvoorzieningen?

Arbeidsmigranten willen net als gewone Nederlanders hun vrije tijd op een prettige manier doorbrengen. Denk bijvoorbeeld aan sporten. Dat kan naast een gezonde en ontspannende functie ook als belangrijk sociaal cement functioneren. Gemeenten zouden met werkgevers/uitzendbureaus en sportverenigingen kunnen overleggen waar een sportieve behoefte ligt en hoe die vorm te geven.

Lees verder

[The White Boys verwelkomt Pools voetbalelftal met open armen](#)

DISCLAIMER

Om gemeenten, huisvesters en werkgevers te ondersteunen bij het huisvesten van arbeidsmigranten, heeft het Expertisecentrum Flexwonen deze routekaart ontwikkeld. Aan de totstandkoming is veel zorg en aandacht besteed. Desalniettemin kunnen aan de informatie en gegevens in deze routekaart op geen enkele manier rechten worden ontleend.

Contactgegevens

Expertisecentrum

Flexwonen

www.flexwonen.nl

info@flexwonen.nl

